

Høgskulen på Vestlandet

ØMF190 Bacheloroppgave - Økonomi og administrasjon

ØMF190

Predefinert informasjon

Startdato:	29-04-2022 09:00 CEST	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	13-05-2022 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 ØMF190 1 MA1 2022 VÅR		
Intern sensor:	Cardamine Carmen Estrella Olsen		

Deltaker

Naun:	Stina Brattegard
Kandidatnr.:	416
HVL-id:	593119@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenaun: (Ikke satt)
Gruppenummer: 4
Andre medlemmer i gruppen: Malene Skurtveit Rosnes, Lidun Helene Skog Solaas, Lene Teigen

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Innføring av EUs taksonomi i bank- og regnskapsbransjen

Implementation of the EU taxonomy in the banking- and accounting sector

**Stina Brattegard, Malene Skurtveit Rossnes,
Lidun Helene Solaas og Lene Teigen**

Institutt for økonomi og administrasjon/Høgskulen på Vestlandet

Veileder: Carmen Olsen

Innleveringsdato: 13.05.2022

Bacheloroppgave – Referanseside

<i>Tittel</i> <i>Norsk:</i> Innføring av EUs taksonomi i bank- og regnskapsbransjen <i>Engelsk:</i> Implementation of the EU taxonomy in the banking- and accounting sector	<i>Dato:</i> 13.05.2022
<i>Forfatter(e):</i> Stina Brattegard, Malene Skurtveit Rossnes, Lidun Helene Solaas og Lene Teigen	<i>Antall sider u/vedlegg:</i> 58
	<i>Antall sider vedlegg:</i> 12
<i>Veileder:</i> Carmen Olsen	<i>Institutt/Campus:</i> Institutt for økonomi og administrasjon/Campus Bergen
<i>Fordypning:</i> Regnskap og skatt / generell fordypning	
<i>Merknader:</i>	
<i>Kontaktvirksomhet (evt. anonym)</i>	

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven tar for seg innføringen av EUs taksonomi gjennom systematisk oversikt og intervjudata. Taksonomien innføres for å få en felles standard for hva som kan klassifiseres som grønt. Tidligere mangel på en felles standard har gjort det vanskelig å kunne stole på opplysninger om hva som er bærekraftig. Med dette som bakgrunn behandler oppgaven følgende forskningsspørsmål:

1. Status på innføring av EUs taksonomi i EU og Norge.
2. Hvordan påvirker EUs taksonomi bank- og regnskapsbransjen i Norge?

Det er brukt både systematisk oversikt og dybdeintervju for å tilegne oss informasjonen vi trenger. Totalt ble det gjennomført syv dybdeintervju; tre med banker, og fire med personer med bakgrunn fra regnskapsbransjen. For å analysere datamaterialet har vi benyttet grounded theory. Gjennom koding og kategorisering har vi abstrahert datamaterialet og utviklet en teori om at påvirkningen skjer i tre ulike faser; implementering, omstilling og ringvirkninger.

Hovedfunnene i oppgaven viser forskjeller knyttet til hvor godt bransjene er forberedt på å etterleve taksonomien. Bankene påvirkes tidlig av taksonomi-innføringen, og har en nøkkelrolle for at kapital allokteres i en bærekraftig retning. Det er foreløpig knyttet mer usikkerhet til regnskapsbransjens rolle. Et funn gjort i studien tyder på at taksonomien vil treffe markedet bredere enn først antatt, og flere virksomheter vil bli rapporteringspliktige. Fordi regnskapsfører er tett på kunden, kan de få en viktig oppgave i arbeidet med innsamling og rapportering av ikke-finansiell data. Dersom taksonomien virker som tiltenkt, skal det føre til større grad av sammenlignbarhet og transparens, samt redusere risikoen for grønnvasking.

Stikkord:

EU-taksonomi	Bærekraftig finans	Bank- og regnskap
--------------	--------------------	-------------------

Abstract

This bachelor thesis addresses the implementation of the EU taxonomy through a systematic overview and interview data. The taxonomy is introduced to get a common standard for classification of sustainable activities. Previous lack of a common standard has made it difficult to rely on information about what is sustainable. Within this context, the following research questions are investigated in our thesis:

1. Status of the implementation for the EU taxonomy in EU and Norway.
2. How does the EU's taxonomy affect the banking- and accounting sector in Norway?

Both a systematic overview and in-depth interviews have been used to acquire the information we need. A total of seven in-depth interviews were conducted; three with banks, and four accounting companies. To analyze the data material we have used Grounded Theory. Through coding and categorization, we have abstracted the data material and developed a theory. The impact takes place in three different phases; implementation, conversion and repercussions.

The main findings show differences related to how well the sectors are prepared to comply with the taxonomy. Banks are affected early by the implementation of taxonomy, and play a key role in allocating capital in a sustainable direction. There is more uncertainty associated with the role of the accounting sector. A finding made in the study indicates that the taxonomy will hit the market more broadly than first assumed, and more companies will be required to report on sustainability. The accounting sector may therefore be important in the work of collecting and reporting non-financial data. If the taxonomy seems as intended, it should lead to a greater degree of comparability, transparency and reduce the risk of greenwashing.

Keywords:

EU-taxonomy	Sustainable finance	Banking- and accounting
-------------	---------------------	-------------------------

Forord

Denne oppgaven er skrevet som den avsluttende delen av vår treårige bachelorutdanning i økonomi og administrasjon ved Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen. Oppgaven tar for seg innføringen av EUs taksonomi, spesielt knyttet til bank- og regnskapsbransjen. Vi har arbeidet jevnt med oppgaven siden semesterstart, og har hatt et veldig godt samarbeid underveis. Oppgaven har vært spennende og lærerik. Vi har lært mye underveis som vi vil ta med oss videre. Sluttproduktet er noe vi er stolte av å kunne presentere.

Vi vil takke vår veileder, Carmen Olsen, for godt samarbeid og god veiledning underveis. Videre vil vi også rette en stor takk til alle som tok seg tid til å intervju. Deres informasjon og synspunkter har vært svært verdifulle for oppgaven.

God lesing.

Bergen, 13. mai 2022

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	2
Abstract	3
1. Innledning	7
1.1 <i>Bakgrunn for oppgaven</i>	7
1.2 <i>Avgrensninger og avklaring</i>	8
2. Teori	9
2.1 <i>Oversikt over bærekraft og klimapolitikk</i>	9
2.1.1 <i>Teoretisk bakgrunn for taksonomien</i>	9
2.1.2 <i>Handlingsplan for bærekraftig finans</i>	10
2.1.3 <i>Technical Expert Group on Sustainable Finance – TEG</i>	12
2.1.4 <i>The European Green Deal</i>	12
2.2 <i>EUs taksonomi</i>	12
2.2.1 <i>Hvem blir berørt av taksonomien?</i>	13
2.2.2 <i>Utvikling av taksonomien</i>	14
2.2.3 <i>Nyeste forskning i Europa</i>	15
2.3 <i>Taksonomien i Norge</i>	17
2.3.1 <i>Praksis for banker</i>	18
2.3.2 <i>Praksis for regnskapsbyrå</i>	20
3 Metode	21
3.1 <i>Valg av forskningsmetode</i>	21
3.1.1 <i>Systematisk oversikt</i>	21
3.1.2 <i>Grounded theory (GT)</i>	23
3.2 <i>Datainnsamling</i>	26
3.2.1 <i>Utvalgsstrategi</i>	26
3.2.2 <i>Dybdeintervju</i>	26
3.2.3 <i>Forskningsetikk</i>	28
3.3 <i>Evaluering av metode</i>	28
4 Funn	30
4.1 <i>Respondenter</i>	30

4.1.1 Utvalg 1 - Banker.....	31
4.1.2 Utvalg 2 - Regnskapsbyrå.....	32
4.2 Koding av data	32
4.2.1 Åpen koding.....	33
4.2.2 Aksial koding.....	33
4.2.3 Selektiv koding	34
5 Analyse	36
5.1 Implementering av taksonomien.....	36
5.1.1 Insentiv	36
5.1.2 Forutsetninger	38
5.2 Omstillingsprosess.....	41
5.2.1 Mål.....	41
5.2.2 Gjennomføring.....	42
5.2.3 Risiko.....	44
5.3 Ringvirkninger.....	45
5.3.1 Tillit	46
5.3.2 Regulatoriske endringer.....	47
5.3.3 Indirekte følger	47
6 Konklusjon og videre forskning.....	49
6.1 Status på innføring av EUs taksonomi i EU og Norge.....	49
6.2 Hvordan påvirker EUs taksonomi bank- og regnskapsbransjen i Norge?.....	49
6.3 Oppgavens begrensninger og svakheter.....	51
6.4 Videre anbefalinger og forskning.....	52
7 Litteraturliste.....	53
8 Vedlegg	59
Vedlegg 1 - Samtykkeskriv NSD	59
Vedlegg 2 - Informasjonsskjema	62
Vedlegg 3 - Intervjuguide for bank.....	66
Vedlegg 4 - Intervjuguide for regnskapsbyrå.....	67
Vedlegg 5 - Vurdering av kilder	68

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Bærekraftig finans er et innsatsområde som har blitt viktigere og mer omtalt i Europa de siste årene (NHO, u.å.). Dette kan vi også se på hvordan økonomistudiet er blitt endret. Gjennom vår studietid på HVL har vi sett et økt fokus på bærekraft. Økt fokus på bærekraft vises både gjennom nye emner på studiet, men også når det gjelder arrangementer og foredrag arrangert av instituttet. I dagens bachelorstudium i økonomi og administrasjon er bærekraft integrert i de aller fleste emner. Dette har gjort at vi gjennom studietiden har fått økt interesse for dette fagfeltet, og forstått hvor viktig bærekraft er og kommer til å bli.

Når bachelorgruppen høsten 2021 startet å diskutere hvilket tema vår bacheloroppgave skulle handle om, kom vi fort frem til at bærekraft var et tema som engasjerte og motiverte oss alle. Vi fortsatte videre å diskutere hvordan aktiviteter kunne klassifiseres som bærekraftig. Hvor går grensen mellom hva som er bærekraftig og ikke? Og hvordan kan vi stole på at virksomheter eller produkter som utgir seg for å være bærekraftige faktisk er det? Når vi startet å undersøke dette fant vi ingen gode svar. Dagens grense mellom hva som er bærekraftig og hva som betegnes som grønnvasking var for oss veldig utydelig. Det var her vi kom over EUs taksonomi, som skal gjøre det enklere å klassifisere bærekraftige økonomiske aktiviteter. Et av målene med taksonomien er å øke kapitalallokeringen mot bærekraftige aktiviteter. Den pågående innføringen av regelverket ledet til våre to forskningsspørsmål:

1. Status på innføring av EUs taksonomi i EU og Norge.
2. Hvordan påvirker EUs taksonomi bank- og regnskapsbransjen i Norge.

Bakgrunn for valget av bransjer baseres på at det i første omgang er bankene som vil bli direkte berørt av taksonomien gjennom lovreguleringer. Med taksonomiregelverket følger strengere krav til rapportering, og at innhentet informasjon er korrekt og pålitelig. Regnskapsbyrå kan bistå med tredjepartsverifikasjon som sikrer troverdighet og tillit til rapporteringen. Det ble derfor naturlig å inkludere regnskapsbyrå i oppgaven. En annen viktig faktor for valg av bransjer var kunnskap og interesse vi har opparbeidet oss gjennom fordypningsemner i regnskap- og skatt, samt privat arbeid.

1.2 Avgrensninger og avklaring

Taksonomien er et nytt og omfattende regelverk som er under utvikling. Det har derfor vært nødvendig å følge utviklingen og mulige endringer underveis i arbeidet. Grunnet tidsrammen for arbeidet og ferdigstillelse av oppgaven, samt tilgjengelig informasjon på tidspunktet hvor arbeidet startet (2021/2022) har det vært nødvendig å gjøre avgrensninger. Innledningsvis vil vi avklare at når EU-taksonomien nevnes i oppgaven, gjelder dette “klassifiseringsforordning 2020/852/EU av 18. Juni 2020 om fastsettelse av ramme for å fremme bærekraftige investeringer og om endring av forordning (EU) 2019/2088”.

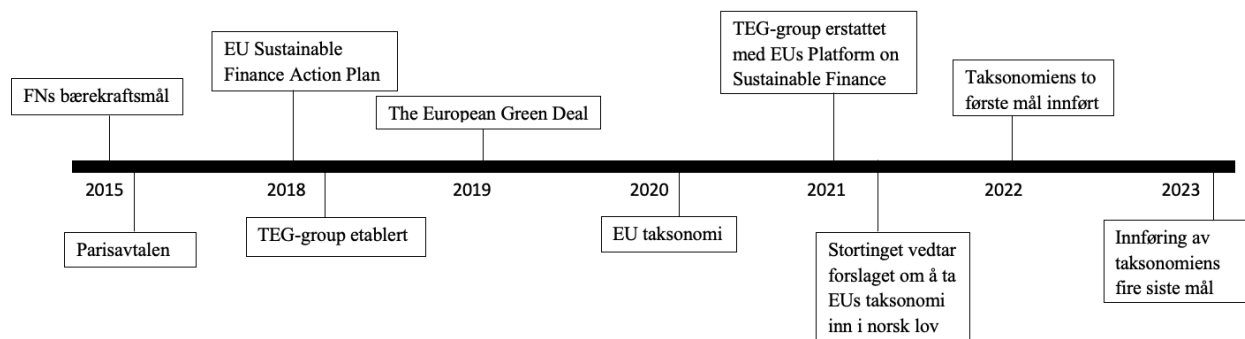
På bakgrunn av oppgavens åpne tema, har vi videre begrenset oppgaven til to forskningsspørsmål. Vårt første forskningsspørsmål fokuserer på innføringen både i Norge og Europa. Videre har vi avgrenset studiens andre forskningsspørsmål til Norge. Dette ble et naturlig valg da vi ønsket å følge innføringsfasen av taksonomien i norsk næringsliv. I utgangspunktet skulle miljømål 1 og 2 være klare til implementering i norsk lov ved starten av 2022, men dette har per dags dato ikke skjedd (mai, 2022).

I EU benyttes ulike typer lovgivning, som forordning og direktiv. En forordning er en bindende rettsakt for borgere og medlemsstater i EU, uten at lovverket må vedtas i de enkelte statene. Den har derfor en direkte rettsvirkning. Et direktiv er en rettsakt som fastsetter mål som landene skal oppnå. Det er opp til hvert enkelt land hvordan lovgivningen skal utformes og reguleres å sørge for at målene blir nådd. Det kan gjennomføres som direktiv eller forskrift i EØS-land. Direktiver er derfor ofte mer generelt uformet enn forordninger (Europalov, 2022). Et annet sentralt begrep brukt i oppgaven er grønnvasking. Grønnvasking blir definert som “en form for misledende markedsføring der et produkt eller en virksomhet fremstilles som mer miljøvennlig enn det som faktisk er tilfelle” (Miljøfyrtårn, 2021).

2. Teori

2.1 Oversikt over bærekraft og klimapolitikk

I dette kapitlet benytter vi oss av metoden systematisk oversikt for å kunne presentere relevant litteratur rundt EUs klimapolitikk som har ledet frem til EU-taksonomien. Fremgangsmåten for systematisk oversikt presenteres i avsnitt 3.1.1. Videre vil taksonomien og gjeldende regelverk for Europa bli gått gjennom. Deretter ser vi på nyeste forskning på taksonomien i Europa, før vi går nærmere inn på taksonomiens betydning i Norge. Til slutt knyttes taksonomien spesifikt opp mot bank- og regnskapsbransjen i Norge.

Figur 1 - Tidslinje over utviklingen som har ledet til taksonomien

2.1.1 Teoretisk bakgrunn for taksonomien

Den mest anerkjente definisjonen av bærekraft stammer fra Brundtlandkommisjonens rapport "Vår felles fremtid" som ble skrevet av Verdenskommisjonen i 1987, og lyder slik:

"Bærekraft er utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov" (FN-sambandet, 2021).

Formålet med rapporten er å håndtere utfordringer knyttet til miljø og fattigdom (FN-sambandet, 2021). Bærekraftig utvikling kan sies å ha tre dimensjoner, de såkalte ESG faktorene; "environmental", "social" og "governance". Disse handler om bedrifters evne til å vedlikeholde eierstyring, miljømessige- og sosiale forhold (PWC, u.å). Figuren under illustreret at alle faktorene må være til stede for å drive bærekraftig utvikling på sikt.

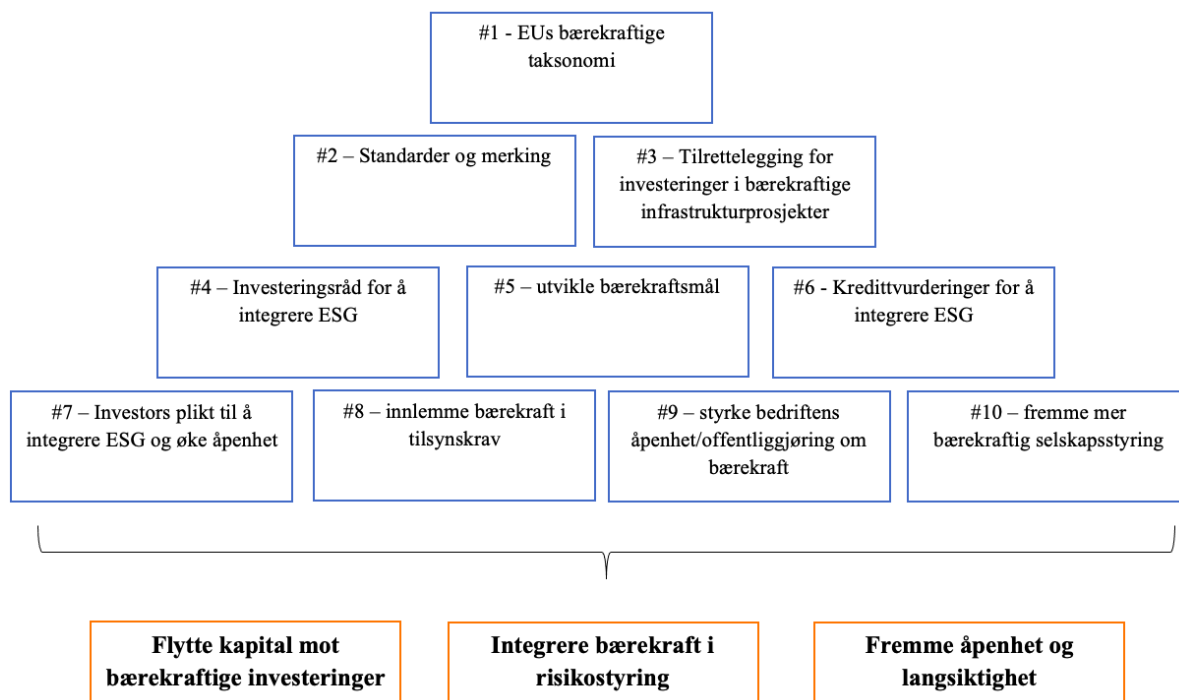
Figur 2 - ESG-faktorer

FNs 17 bærekraftsmål, vedtatt i 2015, er et viktig verktøy for å fremme bærekraftig utvikling. Målene er en felles plan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikheter og stoppe klimaendringene innen 2030. Målet er å skape en bærekraftig økonomisk- og grønn vekst (FN-sambandet, 2021). Flere av målene kan knyttes til aktiviteter innen bank- og regnskapsbransjen.

Et annet viktig verktøy for å begrense klimaendringene er Parisavtalen som ble vedtatt i 2015. Avtalen er en internasjonal forpliktende klimaavtale der alle land må sette seg mål for å redusere klimagassutslipp. Målene skal fornyes hvert femte år fra 2020, og hver gang med mer ambisiøse mål enn forrige gang (FN-sambandet, 2020). Hovedpunktene fremkommer av avtalens artikkel 2, og skal gjenspeile prinsippet om felles, men differensiert og respektive muligheter, sett i lys av nasjonale omstendigheter (Prop. 115 S (2015-2016), s. 8). Norge har som sitt bidrag meldt inn å reduserer utslippet av klimagasser med 50 til 55 prosent innen 2030 (Klima-og miljødepartementet, 2021).

2.1.2 Handlingsplan for bærekraftig finans

EU-kommisjonen la i mars 2018 fram en omfattende handlingsplan med flere tiltak som skal underbygge et finansielt system som støtter bærekraftig vekst. "EU Sustainable Finance Action Plan" er en ti-punkts-plan for å stimulere til å øke private investeringer i kvalitetssikrede bærekraftige fond og investeringsprodukter. Planen innebærer blant annet å utarbeide et klassifiseringssystem som definerer hvilke økonomiske aktiviteter som har en positiv effekt på miljømålene (EØS-notatbasen, 2019). Figuren under viser de ti punktene i planen, samt de tre overordnede målene planen skal føre til.

Figur 3 - Ti-punkts-plan for bærekraftig finans

I mai 2018 fulgte kommisjonen opp handlingsplanen ved å legge frem den første pakken med konkrete forslag til regelverk for bærekraftig finans. Dette forslaget omfattet tre forordninger (EØS-notatbasen, 2019):

1. Forordning om opprettelse av ramme for å tilrettelegge for bærekraftige investeringer.
2. Forordning om offentliggjøring av opplysninger om bærekraftige investeringer og bærekraftsrisiko.
3. Forordning som endrer referanseverdiforordningen om referanseverdier for lavkarbonutslipp og positiv karboneffekt.

Første forordning er den vi omtaler som EU-taksonomien, og det er hovedsakelig denne forordningen oppgaven tar videre utgangspunkt i. EU har allerede innført de tre forordningene. Finanstilsynet forventer at alle forordningene blir tatt inn i EØS-avtalen, og gjennomført i norsk rett, gjennom ny lov og forskrift (Finansdepartementet, 2021).

2.1.3 Technical Expert Group on Sustainable Finance – TEG

Som et ledd i handlingsplanen etablerte kommisjonen en teknisk ekspertgruppe ”TEG”. Gruppen skal bistå kommisjonen med å blant annet utvikle et felles klassifiseringssystem, som skal være grunnlaget for å avgjøre om en aktivitet er bærekraftig eller ikke. TEG fikk også som jobb å utvikle en EU-standard for grønne obligasjoner, samt referanseverdier for investeringsstrategier (EØS-notatbasen, 2019). Gruppen utviklet de to første miljømålene i EUs taksonomi, som vi kommer tilbake til. I 2021 ble TEG erstattet med ”EUs Platform on Sustainable Finance”. Plattformen har et bredt mandat og skal bistå kommisjonen å nå sine mål for bærekraftig finans i EU-området (Smith, 2021, s. 110).

2.1.4 The European Green Deal

I desember 2019 la Europakommisjonen frem EUs grønne vekststrategi – The European Green Deal (EØS-notatbasen, 2019). Denne vekststrategien kan beskrives som en politisk plattform som omfatter klima- og miljøpolitikk på tvers av politikkområder. Målet er å sikre en mer bærekraftig og sirkulær økonomisk utvikling med mindre forurensning og lavere klimautslipp. I tillegg skal vekststrategien gi bedre helse, økt livskvalitet og nye arbeidsplasser. Den vektlegger et bredt partnerskap med både næringsliv, kommuner og regioner. I tillegg skal det sivile samfunnet og innbyggerne engasjeres i omstillingen. Det legges vekt på å mobilisere finansiering og støtte til omstilling (Smith, 2021, s. 106).

2.2 EUs taksonomi

EU kommisjonen la i 2020 frem en pakke med regelverk om bærekraftig finans. Taksonomien, klassifiseringsforordning 2020/852/EU er en del av denne. Taksonomien er bygd opp av 20 artikler, og formålet med forordningen er å etablere en felles forståelse av hvilke aktiviteter og investeringer som kan regnes som bærekraftige, samt gjøre selskapers forretningsmodeller mer bærekraftige (EØS-notatbasen, 2021a). Taksonomien skal fungere som en bærebjelke i EUs handlingsplan for bærekraftig finans, samt gjøre det enklere for investorer å sammenligne investeringsmuligheter. Handlingsplanen for bærekraftig finans inneholder også en offentliggjøringsforordning 2019/2088/EU, som stiller forhøyet krav om ESG-rapportering for EU-fond og finansielle produkter som markedsføres som bærekraftige (Smith, 2020). Formålet med denne forordningen er å styrke investorbeskyttelsen. Dette skjer gjennom å fastsette regler

for finansmarkedsdeltakere og finansielle rådgivere med hensyn til integrering av bærekraftsrisikoer, samt åpenhet rundt ugunstige bærekraftseffekter (Forordning 2019/ 2088/EU, Artikkel 1). Forordningen gjelder fra 10. mars 2021 (Forordning 2019/2088/EU, Artikkel 20).

Kort oppsummert er formålet med taksonomien å flytte kapital og investeringer til mer bærekraftige selskaper og produksjonsformer, samt redusere risikoen for grønnvasking (Prop. 208 LS. (2020-2021), s. 6)).

2.2.1 Hvem blir berørt av taksonomien?

Hvem som omfattes av rapporteringsplikten følger av taksonomiens artikkel 8. Forordningen gjelder for finansmarkedsdeltakere og foretak som omfattes av direktivet for ikke finansiell rapportering (NFRD¹), artikkel 19a og 29a (Directive 2014/95/EU). Dette gjelder store virksomheter av allmenn interesse som har plikt til å offentliggjøre ikke-finansiell informasjon. Finansmarkedsdeltakere defineres i forordning 2019/2088/EU artikkel 2 som “leverandører av pensjonsprodukter, tilbydere av investeringsprodukter, kredittinstitusjoner, forvaltningsselskap for verdipapirfond, forvaltere av alternative investeringsfond og verdipapirforetak”.

Gjennom artikkel 8 i taksonomiforordningen blir disse nødt til å rapportere i henhold til artikkel 3 og 9, om hvor stor andel av sine aktiviteter som bidrar positivt til ett eller flere av taksonomiens miljømål (Smith, 2021, s. 108-109). Hvilken informasjon som skal offentliggjøres og hvordan den skal presenteres, avhenger av om foretaket er et finansforetak eller et ikke-finansielt foretak (Revisorforeningen, 2021). Banker og andre forsikringsforetak må gi opplysninger om hvor stor del av deres utlånsportefølje som går til grønne aktiviteter (Asker, 2022). Europakommisjonen har innført et nytt rapporteringsdirektiv om bærekraft, CSRD², som skal erstatte NFRD direktivet. CSRD direktivet inngår også i pakken med regelverk om bærekraftig finans, lagt frem i 2020 (KPMG, u.å). Gjennom CSRD direktivet vil antall virksomheter som omfattes av art. 8 utvides. Det vil også føre med seg krav til at ikke-finansiell informasjon verifiseres av en tredjepart (EØS-notatbasen, 2021b).

¹ Non Financial Reporting Directive (NFRD) - direktivet endrer artikkel 19a og 29a i regnskapsdirektivet (2013/34/EU).

² Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) - rapporteringsdirektiv om bærekraft. Skal erstatte direktivet for ikke-finansiell rapportering i EU (NFRD), som nylig ble vedtatt inn i regnskapsloven § 3-3c.

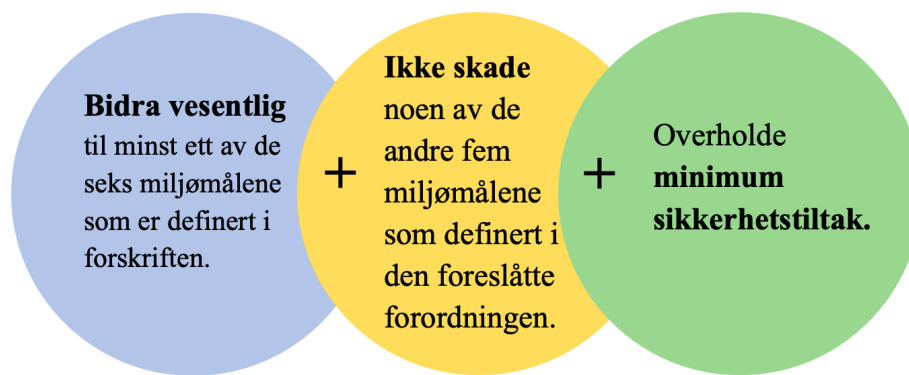
2.2.2 Utvikling av taksonomien

Artikkel 9 i EU-taksonomien angir følgende seks konkrete miljømål (Forordning 2020/852/EU):

1. Begrensning av klimaendringer
2. Klimatilpasning
3. Bærekraftig bruk og beskyttelse av vann- og havressurser
4. Omstilling til en sirkulær økonomi
5. Forebygging og kontroll av forurensning
6. Beskyttelse og gjenopprettelse av biologisk mangfold og økosystemer

Forordningen trådte i kraft 12. juli 2020, men innføres gradvis. De to første miljømålene; begrensning av klimaendringer og klimatilpasning ble innført 1. januar 2022. De resterende målene er under utvikling og vil innføres 1. januar 2023 (Forordning 2020/852/EU, Artikkel 27 andre ledd). Kriterier for de ulike målene vil kunne endres og oppdateres i takt med samfunnets utvikling slik at taksonomien fungerer som en dynamisk modell.

Miljømålene skal fungere som retningslinjer for virksomhetene. For at en investering skal kunne defineres som bærekraftig, må den bidra vesentlig til at ett eller flere av miljømålene oppnås. Det stilles i tillegg krav om at aktiviteten ikke må være til vesentlig skade for noen av de andre miljømålene. Den må også overholde minimumsvilkår til sosiale rettigheter (Forordning 2020/852/E, Artikkel 3). Et viktig tilleggselement i taksonomistrukturen er transisjonstankegangen. Dersom et selskap har en økonomisk aktivitet som er dekket av taksonomien, men ikke tilfredsstillere kriteriene, kan aktiviteten fortsatt bli godkjent dersom man har en plan for å møte kriteriene i løpet av en femårs periode (Smith, 2021, s. 105).

Figur 4 – Steg for taksonomi-godkjenning

Taksonomien omfatter i første omgang store foretak i sektorer som står for en stor andel av klimagassutslippene i EU. Tanken er at de raskt ønsker investeringer i teknologier som kan redusere utslipp eller bidra til en rask transisjon. Følgende sektorer er omfattet av taksonomien (Smith, 2020, s 111):

- Landbruk og skogbruk
- Eiendom, bygg og anlegg
- Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
- Transport og lagring
- Elektrisitet, gass, damp og varmtvannsforsyning
- Industri
- Vannforsyning, avløp og renovasjon

2.2.3 Nyeste forskning i Europa

For å finne status på innføring av taksonomien har vi sett på relevant forskning utført i Europa. Det er gjort søk i fag- og forskningsbiblioteket Oria for å finne relevant forskning. Søkord som ble brukt for bank var; EU-taxonomy AND banking. Ved gjennomføring av samme søk for regnskap finnes det lite relevant forskning knyttet til EU-taksonomien. Et søk på oria på; Sustainability AND accounting, gir likevel relevant forskning knyttet til hvordan håndtere bærekraft i regnskapsbransjen. Søkene er filtrert til utgivelsesår 2020-2022, kun fagfelleverderte tidsskrifter. Det er tatt utgangspunkt i de fem øverste treffene og relevant informasjon fra disse presenteres under.

Det er enighet om at det finansielle systemet må engasjeres fullt ut for å hjelpe til i overgangen til en sirkulær økonomi, men det knyttes diskusjoner til hvordan dette skal gjennomføres i praksis. På bakgrunn av denne problemstillingen er det presentert et verktøy, kalt ERWA, “environment-risk weighted assets”, som skal hjelpe banker og privatpersoner å bli “grønne” (Esposito et al., 2021, s. 215). Siden taksonomitilnærmingen nå gjør det mulig å identifisere grønne økonomiske aktiviteter, kan disse vurderes i ERWA gjennom taksonomiens screeningkriterier. Det er foreslått at den miljømessige faktoren, E, presenteres som et tall mellom 0,5 og 1,5, der 1 er referansepunktet mellom “brune” og “lysegrønne” aktiviteter

(Esposito et al., 2021 s. 222). Ved å kombinere sektor- og produkt ERWA, kan denne tilnærmingen bidra til å revurdere nesten alle eiendeler i bankene, og dermed forbli forretningsnøytral. Dette vil gi et bedre sammenligningsgrunnlag av bankens kunder på tvers av bransjer. Den samme logikken kan i prinsippet brukes på obligasjoner og andre finansielle eiendeler som verdipapirer (Esposito, et al., 2021, s. 215). ERWA er foreløpig det eneste bankreguleringsverktøyet som er klart til bruk (Esposito et al., 2022, s. 5).

EIA, “Environmental Impact Assessment” er et obligatorisk beslutningsstøtteverktøy i alle land (Bond et al. 2020, s. 1). Forskning viser at det vil være en fordel om taksonomien kan implementeres i allerede eksisterende miljøvurderingssystemer, som EIA, og antar at taksonomien vil ha en påvirkning på systemene globalt (Dusík & Bond, 2022, s. 91). Implementering av taksonomien vil dermed utvikle EIA systemet og gjøre det bedre tilpasset utfordringene vi står overfor. Taksonomien endrer tankegangen for hva som er bærekraftig gjennom kriteriet “ikke gjøre betydelig skade” (Dusík & Bond, 2022, s. 91).

Når det kommer til regnskapsbransjen, viser forskning at det foreligger et stort utviklingspotensial, både knyttet til metoder og formidling. Rammeverket CAT, “Circle Assessment Tool”, foreslår for å støtte ledelsen i regnskapsbyråer til å bidra i en bærekraftig utvikling (Schaltegger et al., 2022). Det argumenteres for at bærekraftsstyring i regnskap bør utvides utover virksomhetens grenser. Dette gjøres for å klare å bidra “vesentlig” til minst et av miljømålene i taksonomien. Det er enighet i at utviklingen av bærekraftregnskap ikke følger med i den raske utviklingen til bærekraftsrapporteringen. Regnskapsbransjen har ikke utviklet enhetlige prinsipper i et integrert system. Forskning viser til at dette gapet er et resultat av at det mangler enighet om regnskapsbransjens rolle knyttet til bærekraft (Zyznarska-Dworczak, 2020).

At EU-taksonomien er integrert i politiske tiltak forsterker forventningene til positive miljøeffekter i fremtiden. Det vises at miljørelatert forskning kan bidra til reduksjon av karbonutslipp (Lucarelli et al., 2020, s. 16). Det bidrar også til en endring i tankesett og bidra til en effektiv kapasitetsutvikling for implementering av taksonomien (Dusík & Bond, 2022, s. 96).

Når taksonomien blir effektiv vil den føre til mer troverdige avsløringer, noe som vil påvirke hele næringslivet positivt (Paccès, 2021, s. 17).

2.3 Taksonomien i Norge

Taksonomien vil først bli innført i EU-land, før den gjennom EØS avtalen også vil bli gjeldende i Norge (Smith, 2020). Bærekraftsrapportering startet som frivillig rapportering for å styrke virksomhetens omdømme, men har utviklet seg til å bli mer og mer lovregulert (Smith, 2021, s. 116). I følge regnskapsloven (1998) § 3-3c skal store foretak “utarbeide en redegjørelse om samfunnsansvar som minst omhandler miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, likestilling og ikke-diskriminering, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser”. Store foretak blir etter regnskapsloven § 1-5 definert som ”allmennaksjeselskaper, regnskapspliktige dersom aksjer er notert på børs [...], samt andre regnskapspliktige dersom det er fastsatt i forskrift gitt av departementet”. De foretakene som ikke går under betegnelsen ”store foretak” har frivillig rapporteringsplikt etter denne paragrafen.

Bestemmelsene i Offentliggjøringsforordningen 2019/2088/EU har tidligere vært oppfylt under regnskapsloven § 3-3c om redegjørelse av samfunnsansvar, men gir et dårlig sammenligningsgrunnlag. Offentliggjøringsforordningen skal sammen med taksonomiforordningen inn i norsk lov om bærekraftig finans, og vil regulere et område som til nå ikke har vært regulert i norsk rett (Finansdepartementet, 2021).

Den 14. Desember 2021 vedtok Stortinget forslaget om å ta EUs taksonomi inn i norsk rett, “Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren og et rammeverk for bærekraftige investeringer”. Lovforslaget må nå godkjennes i EØS-komiteen, noe Finansdepartementet forventer at kan skje i første halvår 2022 (Finansdepartementet, 2021). Finansaktører og store børsnoterte foretak med mer en 500 ansatte blir da pålagt rapportering i henhold til EUs taksonomi. Til tross for dette anbefalte Finansdepartementet rapportering allerede for regnskapsåret 2021.

Den nye loven forener to av de viktigste elementene i “EU Sustainable Finance Action Plan”, og vil sikre at Norge som EØS-land ikke ligger langt etter resten av EU i implementeringen av dette

regelverket. Med EU-forordninger gis det lite rom for nasjonale tilpasninger verken i EU-land eller i EØS-land som Norge. Forordningene gjennomføres ord for ord i nasjonal rett (EØS-notatbasen, 2019).

2.3.1 Praksis for banker

I dag finnes det enkelte standarder for rapportering på bærekraftige investeringer. Det finnes derimot ingen felles, internasjonal standard for bærekraftig finans, ansvarlige investeringer eller bærekraftig finansledelse. Et av de ti punktene i EUs handlingsplan for bærekraftig finans innebærer å utarbeide merkeordninger og standarder for grønne finansielle produkter (Jortveit, 2021). Klassifiseringssystemet skal danne grunnlaget for denne standarden. Definisjonene i EU-taksonomien vil dermed finne veien inn i andre viktige rapporteringsstrukturer.

Finansnæringen får en nøkkelrolle når taksonomien innføres fordi styringen av bankenes pengestrømmer er kjernen i EUs strategi for klimaomstilling (BDO, 2021, s. 10). BDO foretok i 2021 en bærekraftsundersøkelse der 59 norske små- og mellomstore banker deltok. Rapporten viser en betydelig økning i antall banker som har en målsetning tilknyttet reduserte utslipp gjennom utlåns- og investeringsporteføljen (BDO, 2021, s. 5). Flere banker leverer såkalte “grønne bankprodukter”, som grønne sparekontoer, grønne obligasjoner, grønne lån og grønne aksjeinvesteringer/fond. Formålet med produktene er å oppnå et bedre miljø og en bærekraftig fremtid gjennom å belønne kunder som handler bærekraftig (BDO, 2021, s. 13). Fremover vil det bli enda viktigere å inkludere en vurdering av klimarisiko i kredittprosessen. Dette vil øke synligheten for bærekraftige investeringer og skape en tillit i markedet (EØS-notatbasen, 2021a).

2.3.1.1 Grønne obligasjoner

Grønne obligasjoner er lån som skal finansiere miljøriktige formål. De skiller seg fra andre obligasjoner ved at de inneholder en forpliktelse om at midlene må finansiere grønne prosjekter, gjerne relatert til rent vann eller fornybar energi (Smith, 2021, s. 107). Frem til nå har de fleste grønne obligasjoner fulgt GBP, “Green Bond Principles”. I 2020 ble “EU Green Bond Standard” lansert, etter anbefalinger fra TEG group. Standarden er frivillig, men skal bidra til å skalere opp og øke miljøambisjonene til det grønne obligasjonsmarkedet (European commission, u.å.).

Taksonomien er forskjellen mellom disse standardene, da obligasjonene i GBP må definere hva som kan anses som grønt i henhold til kriteriene i taksonomien. I tillegg må det etableres et

rammeverk som beskriver hva finansieringen går til, kriterier for utvelgelse av rapporter, prosjekter og krav om verifikasjon av en tredjepart (Smith, 2021, s. 107).

2.3.1.2 Grønne lån

Mange banker tilbyr grønne lån med en lavere rente til bærekraftige investeringer. Innenfor privatmarkedet har grønne bil-og boliglån vokst frem de siste årene. (PWC & Finansforbundet, s. 39). For bedrifter vil det dreie seg om grønne næringslån, der lånemidlene benyttes til å finansiere bærekraftige aktiviteter. Taksonomien vil sette kriterier for hva som defineres som “grønt” slik at bankene kan foreta en vurdering av klimarisiko på lik linje med finansiell risiko. En vurdering av klimarisiko i kredittporteføljen vil åpne muligheter for bankene gjennom en bredere porteføljestyring, bedre rapportering og utvikling av nye produkter (BDO, 2021, s. 25). En lavere rente for låntakeren innebærer en lavere inntjening for banken. Dette bør gjenspeiles i bedre inntjening over tid, på grunn av et bedre omdømme. Dersom dette ikke blir tilfellet bør prisene på lån som ikke klassifiseres som “grønne”, øke.

2.3.1.3 Grønne fond

Grønne fond er en betegnelse på aksjefond som investerer i spesielt bærekraftige selskaper. Etter spørnelsen etter ESG-produktene har vokst kraftig, men variasjonen i produktene er stor og det er oppsiktsvekkende at ESG-fond presterer dårligere sammenlignet med ikke-ESG-fond i USA på flere bærekraftsmål (Paccès, 2021, s. 8). Offentliggjøringsforordningen, som er en annen viktig brikke i EUs handlingsplan for bærekraftig finans, stiller høye krav til fond som vil markedsføre seg som bærekraftig, ved å dele de inn i mørkegrønne, lysegrønne og grå (Smith, 2021, s. 107). Taksonomien og offentliggjøringsforordningen blir sentral i EUs planlagte fondsmerking på bærekraft, “EU Ecolabel”³. I praksis innebærer dette å rapportere andelen av investeringer i fondene som er i tråd med taksonomien. En forutsetning for dette er at det foreligger korrekt selskapsrapportering på ikke finansiell informasjon, noe som kan være en utfordring (Smith, 2021, s. 115). Taksonomien er viktig for å skape et skarpere skille mellom “grønne” og “brune” investeringer, og vil bidra til å øke kapitalstrømmer inn i det grønne skiftet.

³ EU Ecolabel er EUs offisielle miljømerke. Denne inngår som en del av EØS-avtalen. Tilsvarende miljømerke som svanemerket i Norge.

2.3.2 Praksis for regnskapsbyrå

Innføring av EU-taksonomien pålegger ikke-finansielle foretak å redegjøre for andelen av egen omsetning og investeringer som kan knyttes til bærekraftige aktiviteter (PWC, 2021). Dette medfører nye rapporteringskrav for en stor andel aktører i næringslivet. Innen gitte miljøparametere fremkommer det at kun 10 av de 100 største selskapene på Oslo Børs rapporterer tilfredsstillende på informasjon som vil kreves for å klassifisere selskaper etter EUs miljømål (The governance group, 2021, s. 15).

Bestemmelsene i EUs taksonomi vil kunne oppleves som krevende og komplekse for mange aktører, som i ulik grad vil bli omfattet av bestemmelsene. Aktører innen regnskapsbransjen har en unik mulighet til å se finansiell og ikke-finansiell informasjon i sammenheng, og gi verifikasjoner på begge områder (Jensen, 2021, s.5). Regnskapsførere vil ha en viktig rolle i prosessen med innføring av EUs taksonomi i norsk næringsliv ved å bidra til å gjøre bestemmelsene kjent for næringslivsaktører, veilede om hvilke muligheter aktørene har, samt bistå med å utarbeide og verifisere bærekraftsrapporter. Gjennom informasjon og veiledning vil regnskapsførere kunne sees på som pådrivere for tidlig implementering av rapportering på bærekraft (Jensen, 2021, s.5). En sentral del av bærekraftsrapporteringen er at informasjonen er korrekt og pålitelig for interessenter. Behovet for tredjepartsverifikasjon øker i takt med den økte rapporteringsmengden, slik at det knyttes troverdighet og tillit til rapporteringen (BDO, u.å.).

Stadig økte rapporteringskrav medfører at det stilles krav til flere og flere aktører om å rapportere på områder de tidligere ikke har rapportert på. Nordic Accountant Federation har lansert en nordisk standard for bærekraftsrapportering "Nordic Sustainability Reporting Standard" (NSRS⁴). Dette er en standard for bærekraftsrapportering for ikke-finansiell informasjon, og er den første på markedet som er tilpasset små- og mellomstore bedrifter. Formålet med standarden er å gjøre det enklere for en regnskapsfører å rapportere på bærekraft, da dette til nå har vært forbeholdt selskaper med store ressurser (Sundalskleiv & Regnskap Norge, 2021). Dette viser at bærekraft blir et stadig viktigere satsingsområde for regnskapsbransjen.

⁴ NSRS er en bærekraftsrapporteringsstandard for nordiske SMB-er. Standarden er den første på markedet tilpasset små og mellomstore bedrifter.

3 Metode

I denne delen vil oppgavens metode; systematisk oversikt og grounded theory bli presentert. Det vil først gjøres rede for valg av forskningsmetode, før vi kommer nærmere inn på datainnsamling og gjennomføring av utvalgsstrategi og dybdeintervju. Avslutningsvis vil forskningsetikk og evaluering av metode gjennom reliabilitet og validitet bli vurdert.

3.1 Valg av forskningsmetode

Valg av metode baseres på hvilke metoder som ansees som hensiktsmessige for å løse oppgavens formål (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2019). Kvalitative og kvantitative metoder i samfunnsforskningen, referer til egenskaper ved dataene som blir samlet inn og analysert (Grønmo, 2016, s. 22). Forskjellen på disse to forskningsmetodene er kort sagt at kvantitative data blir samlet inn i form av tall eller andre mengdetemer, mens kvalitative data vanligvis uttrykkes i form av tekst. Kvantitative studier omfatter gjerne mange enheter, mens kvalitative studier omfatter som regel mindre enheter (Grønmo, 2021).

Opgaven er basert på kvalitative metoder, og for å besvare problemstillingen har vi hentet inn både primær- og sekundærdata. For å svare på vårt første forskningsspørsmål: “status på innføring av EUs taksonomi i EU og Norge”, har vi presentert sekundærdata gjennom en systematisk oversikt. Gjennom arbeid med den systematiske oversikten oppdaget vi at taksonomiens påvirkning på norsk bank- og regnskapsbransje i liten grad var studert tidligere. Dette medførte at vi ønsket å innhente primærdata for å besvare vårt andre forskningsspørsmål: “hvordan påvirker EUs taksonomi bank- og regnskapsbransjen i Norge?”. Vi valgte å bruke et eksplorativt forskningsdesign i vår studie. Denne type forskningsdesign var mest hensiktsmessig, da vi hadde lite forhåndskunnskap rundt temaet. Forskningsdesignet tar utgangspunkt i å utforske noe samt gå i dybden på det som blir forsket på (Grønmo, 2016, s. 100).

3.1.1 Systematisk oversikt

Systematisk oversikt har som formål å “oppsummere all tilgjengelig og relevant forskning om et bestemt emne. Den avdekker kunnskapshull og viser vei for videre forskning” (Tuntland, 2009, s. 1). For å gjennomføre en systematisk oversikt må man på forhånd ha et klart definert mål, samt

en omfattende søkestrategi. Vi brukte søk eord som: EU-taksonomi, bærekraft og grønnvasking for å finne frem til relevante tekster. Det er også viktig å gå gjennom kriterier for hva som skal inkluderes og ikke inkludert i studien, samt kontinuerlig kvalitetsvurdere kilder som blir brukt (Tuntland, 2009, s. 1). For å gjøre dette på en oversiktlig måte noterte vi ned alle kildene vi brukte underveis for å kartlegge status på innføring av EU-taksonomien i Europa og Norge. Denne oversikten vises som vedlegg 5.

Fremgangsmåten for å utarbeide en systematisk oversikt gjøres ulikt alt etter forskningsområde. Til tross for ulikhetene følger man stort sett samme prinsipp i utarbeidelsen. I det følgende presenteres bakgrunnen for vår systematiske oversikt med utgangspunkt i Law & MacDermids (2008) fem trinn:

Første trinn i prosessen går ut på å formulere et forskningsspørsmål. For at et forskningsspørsmål skal være godt bør det være klart og spesifisert. Vår oversikt skal gi svar på forskningsspørsmålet: “Status på innføring av EUs taksonomi i EU og Norge”. Vi anser dette spørsmålet som klart og spesifikt da det er mulig å finne svar gjennom lovverk, direktiv og tidligere forskning i Europa. I EUs taksonomiforordning blir det også spesifisert datoer for innføring av målene.

Deretter utformes en strategi for litteratursøk. I trinn to er formålet å lete gjennom litteratur som finnes og finne relevant forskning. Det innebærer et omfattende litteratursøk med ulike søkeord i forskjellige databaser. I vår oppgave har vi brukt databasen Oria som utgangspunkt. Dette er en norskutviklet tjeneste for digitale søk i databaser tilhørende norske fag- og forskningsbibliotek. Brukte søkeord var blant annet “EU-taxonomy”, “sustainability” og “ESG”. For å kun få opp ny og relevant forskning valgte vi å begrense søket til fagfelleverderte artikler i perioden 2020 til 2022. Gjeldende regelverk og utvikling av taksonomien har vi funnet gjennom søk i EØS-notatbase, som er en database utviklet av Regjeringen. Denne databasen inneholder verktøy i forvaltningens arbeid med EU og EØS, og blir løpende oppdatert. Annen relevant litteratur er hentet fra Europakommisjonen, Finansdepartementet, FN og NHO. Gjeldende norske lover er hentet fra lovdata.

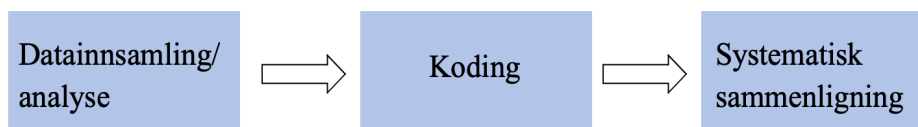
All innhentet litteratur gjennomgås kritisk med tanke på relevans i forhold til kriterier, kvalitet og potensielle feil. Dette er trinn tre i prosessen. Vurdering av inkluderte artikler gjøres uavhengig av flere personer. All litteratur vi i utgangspunktet hadde funnet var ikke relevant med tanke på gjeldende problemstilling og forskningsspørsmål. Den litteraturen som ikke var relevant for å gi svar på dette ble fjernet. Videre ble relevante funn vurdert individuelt av bachelorgruppens medlemmer basert på innhold og kildekritikk.

Det fjerde trinnet handler om systematisering av funn. Her trekker man ut data fra de inkluderte studiene. I behandlingen av kvalitative data er det viktig at litteraturen fra de ulike studiene stemmer overens. I det legger vi at opplysninger om blant annet lovverk er den samme uavhengig av kilde. Vi anser da kilden som troverdig.

Til slutt skrives den systematiske oversikten. Valg og vurderinger som er gjort underveis påvirker hvordan sluttresultatet vil fremstå. Den systematiske oversikten er presentert i oppgavens kapittel 2 Teori. Her tar vi for oss generelt om bærekraft og rapportering før vi går nærmere inn på EU-taksonomien i både Europa og Norge.

3.1.2 Grounded theory (GT)

På bakgrunn av studiens eksplorative forskningsdesign, vil det være hensiktsmessig å benytte grounded theory (GT), for å svare på det andre forskningsspørsmålet. Teorien er hensiktsmessig å benytte, da vi ikke undersøker en hypotese, men ønsker å få en bedre innsikt og brederer forståelse rundt EU-taksonomien. Vi synes fenomenet var ganske uklart i starten, da passet det bra å velge grounded theory, der man går fra “blanke ark” i et forsøk på å utvikle en teori (Svartdal, 2018). Grounded theory beskrives som en metode for innsamling, koding og analyse av datamateriale. Metoden ble utviklet av Barney G. Glaser og Anselm L. Strauss på 1960-tallet og forklart gjennom utgivelsen av boken «The Discovery of Grounded Theory» i 1967 (Gynnild, 2014, s.15). Ambisjonen i GT er å utvikle en samlet teoretisk forklaring på en sosial handling eller prosess, som resulterer i utvikling av ny teori. For at forskningen skal resultere i utvikling av ny teori, deles forskningsprosessen opp i ulike trinn. I følge Brinchmann (2014, s. 78) kan de ulike trinnene i teorien illustreres som følger:

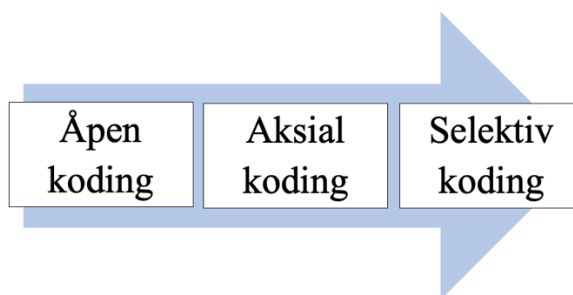

Figur 5 - Tre trinn for GT-metoden

3.1.2.1 Fremgangsmåte ved bruk av GT

Trinnene i anvendelsen av grounded theory-metodologien henger nøye sammen. Hensikten med denne metodologien er i følge Glaser å utvikle teori som beskriver mønstre i atferden som er relevant og utfordrende for dem som er involvert (Satinovic, 2014, s.37). Datainnsamling og analyse skal innen GT-forskning foregå parallelt. I startfasen skal datainnsamlingen være åpen, og alt datamateriell som kan bidra til utvikling av nye teorier er relevant (Brinchmann, 2014, s.76). Teorien åpner for at det fritt kan samles inn data fortløpende i prosessen, etterhvert som teorien utvikler seg.

Koding av datamaterialet er en fremgangsmåte for å skape oversikt gjennom forenkling og sammenfatning av tekstens innhold og kan derfor ses på som en form for datareduksjon (Grønmo, 2016, s. 266). En grounded theory utvikles gjennom tre faser – åpen, aksial og selektiv koding. For hvert nivå i kodingsprosessen vil man bevege seg et steg nærmere abstraksjon. Konseptene vil få en større forklaringskraft, noe som betyr at de kan romme flere detaljer (Corbin & Strauss, 2015, s.77). Grounded theory legger også vekt på bruk av såkalte “memos”, notater som inkluderer de første ideer og tanker underveis i kodingsprosessen (Strauss, 1987, s. 242). Dette vil fungere som huskelapper, slik at man har mulighet til å se på datamaterialet “med nye øyne” for hver gang. Strauss (1987, s. 58) presenterer koding som en prosess i følgende trinn;

Figur 5 - De tre stadiene i en kodingsprosess

Åpen koding er den første typen koding som utføres under et forskningsprosjekt. Dette gjøres ved å analysere de transkriberte intervjuene sitat for sitat, eller del for del med et mål om å produsere koder som passer til dataen (Strauss, 1987, s. 28). De viktigste utsagnene blir deretter plassert i ulike kategorier med mål om å finne så mange kategorier som mulig. Under åpen koding skal vi ikke søke etter et helhetlig inntrykk, men derimot bredde og mangfold (Hjälmhult, 2014, s. 27-28). På dette nivået i prosessen er det liten grad av abstraksjon. Aksial koding består av en intens analyse rundt en kategori om gangen (Strauss, 1987, s. 32). Det handler om utvikling av såkalte “akser”, for å få et tydeligere bilde av hva teksten handler om, slik at sammenhengen mellom kategoriene kommer bedre frem. På dette nivået blir kompleksiteten løftet fra det konkrete empiriske materialet til et mer abstrakt nivå. Selektiv koding gir kategoriene navn ved å ta utgangspunkt i den teoretiske forståelsen man har opparbeidet seg. Formålet er å finne frem til kjernekategoriene og knytte det til de andre kategoriene. Under selektiv koding blir de analytiske notatene viktige og hjelper til for å oppnå integrering (Strauss, 1987, s. 33).

For at prosessen skal resultere i en nyutviklet teori, er det sentralt at fokuset rettes mot analyse og systematiske sammenligninger av analysert data. Verdien av den innsamlede dataen fremkommer først når dataen er kodet og systematisert. Ved å foreta systematiske sammenligninger av data underveis i analysearbeidet er formålet at datamaterialet skal reduseres, og vise vei til teorien som blir utviklet gjennom prosessen. Glaser (1978) omtaler viktigheten av analyse og sammenligning av data som følger: “It is vital to avoid burning up one’s energy in data collection, leaving none for coding and analyzing” (referert i Brinchmann, 2014, s.78).

Gjennom systematisk arbeid vil det være mulig å avklare forskjeller mellom kategorier, og oppdage bestemte relasjoner mellom ulike deler av datamaterialet. Poenget er å identifisere mulige sammenhenger. Grunnleggerne bak teorien, Glaser og Strauss, omtaler metoden for gjentatte systematiske sammenligninger som svært fruktbar for teoriutvikling (Grønmo, 2016, s.272). Kodingen presenteres under avsnitt 4.2.

3.2 Datainnsamling

3.2.1 Utvalgsstrategi

For å besvare studiens forskningsspørsmål, er det gjennomført en avgrensning av hvilke forhold som skal studeres. Utgangspunktet for rekruttering av respondenter til studiens intervjuer var personer innen bank- og regnskapsbransjen, med relevant kunnskap innen taksonomien.

Ovennevnte kriterier ble lagt til grunn ved valg av utvalgsstrategi. Med utgangspunkt i metoden strategisk utvalg ble utvalget basert på hvilke enheter som ut fra teoretiske og analytiske formål er mest relevante og interessante (Grønmo, 2016, s.103).

Studien retter seg mot taksonomiens påvirkning på bank- og regnskapsbransjen. Utgangspunktet for respondenter blant bankvirksomhetene, var bankene som inngår i de 100 største selskapene notert på Oslo Børs (The Governance Group, 2021). Vi inkluderte regnskapsbyrå i utvalget for å sikre tilstrekkelig informasjon knyttet til studiens forskningsspørsmål. Utgangspunktet for utvelgelsen var regnskapsbyrå som inngår på Centiga sin oversikt over de 10 største regnskapsbyråene i Norge (Centiga, 2022). En av respondentene henviste oss videre til en aktør som ikke inngår i utvalget, men som hadde god kunnskap om taksonomien.

3.2.2 Dybdeintervju

Alle dybdeintervjuene ble gjennomført med en semistrukturert form for intervju, som befinner seg mellom ytterpunktene strukturerte og ustrukturerte intervjuer. Et slikt intervju har en overordnet intervjuguide som utgangspunkt, mens spørsmål, temaer og rekkefølge kan variere (Johannesen et al., 2021, s. 108). Det ble valgt denne formen for intervju slik at deltakerene står fritt til å svare på den måten de velger og med mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål underveis (Magnusson & Marecek, 2015, s. 47).

3.2.2.1 Intervjuguide

En viktig forberedelse til en kvalitativ datainnsamling er utforming av en intervjuguide. En intervjuguide beskriver i grove trekk hvordan intervjuet skal gjennomføres og hvilke tema eller spørsmål som skal tas opp med respondenten (Grønmo, 2016, s. 168). Ved utformingen av en intervjuguide tar en utgangspunkt i forskningsspørsmålene vi ønsker svar på og vurderer informasjonsbehovet med bakgrunn i studiens problemstilling. Svarene respondenten kommer

med underveis i intervjuet danner grunnlag for materialet som skal analyseres (Magnusson & Marecek, 2015, s. 50). Ved hjelp av intervjuer ønsker vi å svare på forskningsspørsmålet: "hvordan påvirker EUs taksonomi bank- og regnskapsbransjen i Norge?". Med utgangspunkt i spørsmålet har vi utarbeidet to intervjuguider; en tilpasset banker og en tilpasset regnskapsbyrå. Se vedlegg 3 og 4.

3.2.2.2 Gjennomføring av intervju

Det er viktig med en god oppbygging av intervjuet slik at respondenten føler seg trygg i situasjonen. Intervjuet bør derfor starte med å bygge en relasjon til respondenten. Vi sørget for dette ved å presentere oss som gruppe og informerte om at det ble gjort lydopptak, noe vi fikk skriftlig samtykke til i forkant. Videre stilte vi noen enkle oppvarmingsspørsmål som "kan du fortelle litt om din stilling?" og "hvilke arbeidsoppgaver du har?". Hoveddelen av intervjuet bør bygges opp ved å starte med relativt enkle spørsmål, før vanskeligere spørsmål kommer mot slutten av intervjuet (Magnusson & Marecek, 2015, s. 56). Spørsmålene bør formuleres åpne, da dette gir respondenten frihet til å uttrykke det de ønsker å si med egne ord. (Magnusson & Marecek, 2015, s. 53). Vi startet med generelle spørsmål om bærekraft og EU-taksonomien. Underveis stilte vi oppfølgingsspørsmål der det var behov for det, noe som grounded theory tillater. Avslutningen av intervjuet skal gi respondenten mulighet til å reflektere over det som er blitt sagt, og eventuelt komme med ytterligere informasjon (Magnusson & Marecek, 2015, s. 57). Vi spurte derfor spørsmålet: "Er det noe du ønsker å tilføye intervjuet, som er relevant for temaet og oppgaven?".

Intervjuene ble gjennomført i perioden 14. Mars til 25. April ved hjelp av zoom og teams. Intervjuene hadde en varighet på mellom 25 og 35 minutter. Vi gjennomførte en prosess i tre deler for å analysere datamaterialet. Det ble det tatt lydopptak og notater underveis i intervjuprosessen. Deretter ble lydfilene transkribert, og til slutt ble essensen av de transkriberte intervjuene trukket ut og benyttet videre i arbeidet. Det var viktig at intervjuobjektet ikke ble negativt påvirket av at intervjuene ble tatt opp. For å unngå dette sendte vi ut et informasjonsskriv med samtykke i forkant, slik at intervjuobjektene kunne forberede seg. Dette skal sikre en høy grad av reaktivitet, som innebærer at gjennomføring av forskningen ikke påvirker atferden til intervjuobjektene når de studeres (Grønmo, 2016, s. 21).

3.2.3 Forskningsetikk

Forskningsetikk er et viktig prinsipp for å sikre uavhengig og pålitelig forskning (Kunnskapsdepartementet, 2021). Som bachelorgruppe ved Høgskulen på Vestlandet har vi et lovfestet ansvar for å sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer, og at arbeidet er gjort i tråd med forskningsetikkloven.

Alle personopplysninger i denne studien er behandlet i henhold til personopplysningsloven av 2017, spesifisert i paragraf 8. I tråd med personvernforordningen (2018) artikkel 6 har våre registrerte intervjuobjekter samtykket med underskrift til behandling av sine personopplysninger tilknyttet studien. Før respondentene samtykket fikk de tilsendt informasjonsskjema (vedlegg 2) og intervjuguide (vedlegg 3 og 4). Vår behandling av personopplysninger er også vurdert av Norsk Senter for Forskningsdata, heretter nevnt som NSD, før prosjektets start. Samtykkeskjema til NSD ligger som vedlegg 1.

3.3 Evaluering av metode

Intervjuene er den viktigste kilden til å svare på vår problemstilling. Studiens reliabilitet og validitet er viktig for å sikre kvaliteten på intervjuene. Reliabilitet skal sikre datamaterialets pålitelighet til informasjon (Grønmo, 2016, s. 241). Den knytter seg til hvilke data som brukes, hvordan de samles inn og bearbeides. For å styrke påliteligheten sendte vi ut informasjonsskriv og intervjuguide i forkant av intervjuet, slik at respondenten kunne forberede seg. Vi ønsket å komme i kontakt med bærekraftsansvarlig som har erfaring og kjennskap til både lovverk og standarder innenfor temaet, og kontaktet derfor de største virksomhetene innenfor hver bransje. Et høyt kunnskapsnivå sikrer studiens reliabilitet. Under gjennomføringen av intervjuene tok vi lydopptak før det ble transkribert kort tid etter. Lydopptak vil gjøre det enklere å transkribere intervjuet presist, og gjengi korrekt informasjon som styrker studiens reliabilitet. Vi sørget for å spørre konkrete spørsmål, slik at respondenten ikke skulle misforstå spørsmålet og komme med feilinformasjon.

Validitet dreier seg om datamaterialets gyldighet, og er høy dersom undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen resulterer i data som er relevant for problemstillingen (Grønmo, 2016, s. 251). Vi brukte god tid i starten av prosjektet på å lese relevant litteratur og opparbeide oss kunnskap

om temaet. Det er naturlig at validiteten er sikret ved god bakgrunnskunnskap og en grundig utarbeidelse av en intervjuguide. Vi tilpasset intervjuguiden noe underveis ved å legge til oppfølgingsspørsmål der det var naturlig, for å sikre at innhentet data var relevant. Ekstern validitet handler om at resultatene er realistiske og kan generaliseres (Grønmo, 2016, s. 254). Ettersom vi kun har intervjuet syv virksomheter, tre-fire i hvert utvalg, er det en svakhet ved vårt forskningsdesign at det ikke kan generaliseres. For utvalget blant regnskapsvirksomhetene har respondentene svært ulike stillinger. Dette gjør det vanskelig å kunne sammenligne svarene.

4 Funn

I denne delen vil vi presentere våre funn fra dybdeintervjuene, før vi går videre inn på analyse i del 5. Vi starter med å presentere respondentene, samt hvordan vi gikk frem for å kontakte de enkelte. Deretter går vi nærmere inn på åpen-, aksial- og selektiv koding av data. Avslutningsvis blir kodingen fremstilt i tabell for å vise sammenheng. Tabellen er basert på data som kommer frem i intervjuene, og er utgangspunktet for videre analyse.

4.1 Respondenter

Som nevnt tidligere kontaktet vi alle bankene som var på listen over de 100 største selskapene på Oslo Børs. Dette ble totalt elleve banker spredt over hele Norge. Bakgrunnen for dette valget var en forventning om at de største bankene hadde god kjennskap til taksonomien. For å nå ut til de ulike respondentene benyttet vi verktøy som LinkedIn, Epost og telefon. Syv av bankene svarte, og resultatet ble totalt tre intervju. For de resterende bankene var svaret som gikk igjen at de ikke hadde tid til å prioritere intervju, men at de fulgte taksonomien nøye. En av bankene svarte at de måtte prioritere studenter i eget område som følge av mange henvendelser, mens en av de andre nettopp hadde ansatt ny bærekraftsansvarlig som foreløpig hadde lite kunnskap om EUs taksonomi.

Knyttet til vårt andre utvalg kontaktet vi Norges ti ledende regnskapsbyråer. Vi benyttet samme fremgangsmåte for å få kontakt med dette utvalget, men responsen var svakere. En mulig sammenheng kan være at regnskapsbransjen er inne i en travel periode med årsberetning. Etter gjentatte purringer både på mail og telefon endte vi opp med tre intervju. De resterende regnskapsbyråene fikk vi aldri svar fra. En av respondentene oppfordret oss til å ta kontakt med en ekspert på området som ikke inngår i utvalget. Dette resulterte i totalt fire intervju innen denne bransjen.

Tabellene under presenterer alle respondentene vi har intervjuet i de to utvalgene. For å bevare respondentenes anonymitet har vi navngitt de ulike med bransje og bokstav A-D. Tabellene gir deretter informasjon om respondentens stilling, erfaring og kjennskap til taksonomien.

4.1.1 Utvalg 1 - Banker

Respondent	Stilling	Erfaring
Bank A	Fagansvarlig for bærekraftig finans	Respondenten har vært tilsatt i stillingen i 3,5 år, og jobber med bærekraft og de delene av bærekraft som går på det finansielle ut mot kundene. Respondenten mener stillingen har endret seg med tiden. I starten handlet det mye om å få på plass retningslinjer og rapportering, altså overordnet bærekraft. I dag er arbeidet mer konkret og knyttet til det operasjonelle. Respondenten har brukt mye tid på å sette seg inn i taksonomiregelverket, og er relativt godt kjent med dette.
Bank B	Leder for kommunikasjon og samfunnsansvar	Respondenten har jobbet i banken siden 2000, men har hatt denne stillingen siden 2017. Jobben går ut på rapportering av bankens bærekraft, samt gjøre vesentlige analyser og svare på de rapporteringskravene de har gjennom forpliktelser som er inngått. Fra 2017 har stillingen til respondenten endret seg ved at bærekraft har vokst i omfang, og rapporteringskravene blitt høyere.
Bank C	Leder for bærekraft	Respondenten har jobbet som leder for bærekraft i 5 år. Denne stillingen går ut på å ha et overordnet ansvar for bærekraft, og sørge for at banken etterlever og utvikler seg i tråd med den satte bærekraftsstrategien. Respondenten forteller at stillingen har endret seg siden startet. I starten var kun bærekraft en liten del av stillingen, mens nå tar dette arbeidet opp hele stillingen.

4.1.2 Utvalg 2 - Regnskapsbyrå

Respondent	Stilling	Erfaring
Regnskap A	Direktør	Respondenten er direktør i selskapet. Arbeidsoppgavene går ut på å bygge opp tjenester i virksomheten, inkl. rådgivning. Respondenten har jobbet lite med selve taksonomien.
Regnskap B	Senior Manager	Respondenten har en ledende stilling innen fagområdene samfunn og bærekraft. Leder av tjenesteområdet attestasjon av bærekraftsrapportering. Respondenten mener at stillingen har endret seg de senere år, og forventer også store endringer i årene som kommer.
Regnskap C	Konsulent	Respondenten arbeider som rådgiver innen bærekraft. Arbeidsoppgavene består i stor grad av å gi råd og veiledning til hvordan kundegruppen kan tilpasse seg krav og forventninger som følger av en mer bærekraftig utvikling.
Regnskap D	Leder	Respondenten er leder for teknologi og innovasjon. Respondenten er bredt involvert i ulike arbeidsoppgaver, men trekker frem arbeidet med å forberede regnskapsbransjen på møtet med nye reguleringer knyttet til bærekraftsrapportering som sentralt.

4.2 Koding av data

Etter datainnsamling er koding neste steg i prosessen. Kodingen er gjort i henhold til grounded theory, der det utvikles nye teorier og konsepter basert på data. Intervjuguiden var utformet slik at det allerede var klargjort overordnede kategorier på grunn av behovet for strukturering.

Likevel var disse såpass åpne at respondenten kunne vinkle samtalen inn på nye kategorier som ikke var fastsatt. For hvert steg i kodingsprosessen beveger vi oss på et stadig høyere nivå av abstraksjon, og reduserer eller fyller større deler av dataene inn i kategorier og temaer.

4.2.1 Åpen koding

De transkriberte intervjuene ble analysert hver for seg gjennom å markere viktige ord fra transkriberingene. Vi foretok en pendling fra det første, til det andre intervjuet også videre, til alle var analysert. Pendlingen førte til at vi opparbeidet oss et stadig større sammenligningsgrunnlag. For å samle kodene fra de ulike intervjuene lagde vi et excel-dokument der kodene ble markert i ulike farger. Oversikten ga oss et innblikk i hvilke koder som var felles for respondentene, og hvilke koder som skilte seg ut.

Et eksempel på åpen koding fra vårt datamateriale er knyttet til implementering av taksonomien og insentiver for dette. Flere av respondentene trakk frem disse begrepene i flere sammenhenger. Myndighetene er en viktig brikke for å sette krav til implementeringen av regelverket. Finansiering er viktig for alle virksomheter og motivasjonsfaktoren for å få tak i gunstig finansiering er derfor stor. De som er tidlig ute med å etterleve kravene og implementere taksonomien vil kunne oppnå store konkurransefordeler. Under vises kodene vi fant knyttet til dette temaet. Resterende koder fremkommer i figur 8.

Myndighetene
Finansiering
Konkurransefortrinn

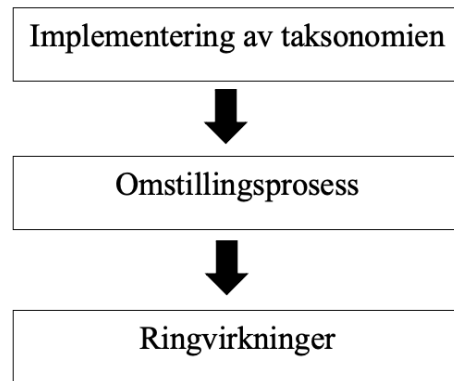
Figur 6 - Eksempel på åpen koding

4.2.2 Aksial koding

Det neste steget i kodingsprosessen fokuserer på å utvikle underkategorier slik at sammenhengen mellom kategoriene kommer bedre frem, og datamaterialet abstraheres. Her fokuserer vi spesielt på å sammenligne svarene fra banker og regnskapsbyrå, for å finne likheter og klare å plassere kodene i samme underkategorier.

Vi kom frem til tre ulike akser som kan bli sett på som faser. De ulike fasene beskriver påvirkningen EUs taksonomi vil ha fra implementering til omstilling, og til slutt ringvirkninger.

Implementering av taksonomien fører til at man må gjøre en omstillingsprosess. Denne omstillingsprosessen vil videre føre med seg ulike ringvirkninger. Vi går nærmere inn på de ulike aksene i analysedelen. Under vises et eksempel på sammenhengen i aksial koding.

Figur 7 - Eksempel på aksial koding

4.2.3 Selektiv koding

Avslutningsvis i kodingsprosessen presenteres selektiv koding. Selektiv koding identifiserer kategoriene med tilhørende egenskaper som naturlig relaterer seg til kjerne kategorien. Målet med kodingen er å finne relasjoner mellom de ulike kategoriene og deres egenskaper. (Hjälmhult, 2014, s. 30-31. Denne prosessen krevde mye tankearbeid, og det var en del frem og tilbake før vi klarte å se tydelige sammenhenger i datamaterialet. Gjennom intervjuene kommer det frem at EU-taksonomien spiller stor rolle for hele næringslivet, og det kreves endret tankesett for å realisere omstillingen. På bakgrunn av dette identifiserte vi hovedkategorien, EUs taksonomi - som et paradigmeskifte. Tabellen under viser fullstendig koding og sammenhengen mellom identifiserte kategorier og studiens hovedkategori (figur 8).

Hovedkategori	Akser	Kategori	Koder
EUs taksonomi – som et paradigmeskifte	Implementering	Insentiv	Myndighetene
			Finansiering
			Konkurransefortrinn
		Forutsetninger	Kunnskap
			Verktøy
			Rapporteringssystem
	Omstillingsprosess	Mål	Flytte kapital
			Sammenligne på tvers av bransjer
			Åpenhet
		Gjennomføring	Informasjonsprosess
			Rolleendring
		Risiko	Næringslivet lite forberedt
			Bærekraft som risikodimensjon
			Økt kostnader
		Ringvirkninger	Tillit
	Mindre grønnvasking		
	Styrke troverdighet		
	Felles definisjonsverktøy		
	Regulatoriske endringer		Lov om bærekraft
			Økt rapporteringsplikt (CSRD)
	Indirekte følger		Gap mellom store og små
Kapitaltilgang			
SMB markedet			

Figur 8 - EUs taksonomi som et paradigmeskifte

5 Analyse

I denne delen vil det fokuseres på å analysere funnene fra del 4, dette er siste trinn i forskningsprosessen innenfor grounded theory. Gjennom å gå nærmere inn på implementering av taksonomien, selve omstillingsprosessen og ringvirkninger, vil vi forklare hvordan taksonomien leder til et paradigmeskifte i bank- og regnskapsbransjen. Analysen er gjort med grunnlag i svar fra de totalt syv dybdeintervjuene. Ved analyse og drøfting av intervjudataen vil vi komme frem til svar på vårt andre forskningsspørsmål om hvordan EUs taksonomi påvirker bank og regnskapsbransjen i Norge.

5.1 Implementering av taksonomien

Gjennom koding kom vi frem til at første fase er implementering av taksonomien. Bak denne aksene ligger det insentiver som vil motivere til omstilling. For at implementering skal være mulig å gjennomføre, må visse forutsetninger være oppfylt.

5.1.1 *Insentiv*

For at virksomheter skal implementere taksonomien, er det nødvendig med insentiver som ligger til rette for dette. Banker er i dag underlagt rapporteringskrav og standarder, men flere respondenter mener det likevel er behov for nye reguleringer, og trekker frem taksonomiregelverket. På bakgrunn av at taksonomien vil bli tatt inn i norsk rett som en lovregulert endring, vil et viktig insentiv være hvordan myndighetene legger til rette for implementering. Insentivene kan være konkrete lovreguleringer fra myndighetene, men også motivasjonsfaktorer som kan bidra til konkurransefortrinn i markedet.

5.1.1.1 *Myndighetene*

Bank C trekker frem lovreguleringen fra myndighetene som den største utfordringen med taksonomien. Respondenten mener norske myndigheter er for passive og ligger bak flere andre europeiske land. Dette kan slå negativt ut med tanke på antall investorer som er opptatt av grønne prosjekt i dag, og gjøre implementeringen mindre effektiv. Respondent for bank C forteller:

“Jeg kjenner til selskaper som forholder seg til taksonomikriterier. Om noen kan si med hånden på hjerte at de etterlever taksonomikriteriene vet jeg ikke, men det er igjen myndighetene sin feil”.

Respondenten legger til at myndighetene har vært for lite aktive i prosessen om å få på plass veiledning og tiltak, som skal gjøre det enklere å etterleve taksonomikriteriene. Noen virksomheter har frivillig startet å rapportere etter kravene. Dette vil være en fordel når taksonomi-innføringen er blitt et faktum. For at finansnæringen skal klare å dra dette gjennom er det også viktig at myndighetene legger til rette for det. Finansnæringen har som sagt en nøkkelrolle i omstillingen. Regnskap D mener det er viktig å få frem at det man bestemmer for de store virksomhetene, og for bank- og finans treffer hele næringslivet. Flere av respondentene påpeker også viktigheten av retningslinjer og veiledning fra myndighetene. Uten hjelp fra myndighetene vil det være vanskelig å utarbeide en felles europeisk merkeordninger for finansielle bankprodukter.

5.1.1.2 Finansiering

Alle respondentene er enige om at innføring av taksonomien er positivt og vil bidra til å skyve mer kapital mot bærekraftige aktiviteter. Flere av respondentene trekker frem at mindre selskaper, som foreløpig ikke er omfattet av taksonomien, kommer til å bli pushet fra flere kanter når det kommer til rapportering. Respondent A kommer med eksempler som i anbudsprosesser, dersom man søker finansiering fra innovasjon Norge, andre støtteordninger eller gode lånevilkår fra banken. Finansiering er en viktig motivasjonsfaktor for mange virksomheter. Alle bankene vi intervjuet forteller at de har ulike grønne produkter. Etter at taksonomien blir innført vil det bli strengere vilkår for å oppfylle kriteriene for disse, noe som vil medføre endringer i utlånsporteføljen.

Virksomhetene kan i verste fall risikere å bli ekskludert fra banken. Bank A sier at de foreløpig har ekskludert bransjer av andre grunner, men at de ikke har planer om å ekskludere flere som følge av kravene i taksonomien. Videre sier bank B at de heller ønsker å bistå kundene i et omstillingsarbeid enn gjennom ekskludering. De opplever en større grad av påvirkning gjennom å stille krav og ha de i deres portefølje fremfor å avvise de. Da finansiering er nøkkelen for at virksomheter skal klare seg, har de ikke annet valg enn å omstille seg etter bankens ønsker.

5.1.1.3 Konkurransefortrinn

Flere respondenter trekker frem mulig konkurransefortrinn som et viktig insentiv for tidlig implementering av EUs taksonomi. Respondent for regnskap B melder om en tydelig endring i styrets og ledelsens bevissthet rundt rapportering og formalisering av bærekraftsrapportering i virksomheter. Det blir også presisert at både lovkrav og mulig konkurransefortrinn er sentrale insentiver for implementering av taksonomien.

Bank B trekker frem at et høyt kunnskapsnivå hos virksomheter som tidlig omfattes av taksonomibestemmelsene vil kunne bidra til å skape et konkurransefortrinn. Dette kan ha negativ innvirkning på mindre virksomheter, ved at avstanden mellom små- og store virksomheter øker. Respondenten legger også vekt på at koronapandemien kan ha bidratt til å øke avstanden. Større virksomheter som har mer ressurser, har hatt mulighet til å komme langt i bærekraftsarbeidet. I motsetning har små virksomheter måtte bruke ressurser på å overleve pandemien, og derav ikke kunne fokusert på bærekraftig arbeid.

Både respondenter fra bank- og regnskapsbransjen nevner de overnevnte insentivene som sentrale motivasjonsfaktorer for tidlig implementering. Virksomheter som evner å se fordeler ved tidlig implementering av EU-taksonomien, vil ha bedre forutsetninger for å lykkes i omstillingsprosessen.

5.1.2 Forutsetninger

Kunnskap er en viktig forutsetning for implementering av taksonomien. I intervju med de ulike aktørene la vi vekt på to ulike kunnskapsmomenter. Det første var kunnskap internt i virksomheten. Dette omhandler kursing og opplæring respondentene og andre ansatte hadde fått knyttet til EUs taksonomi. Det andre kunnskapsmomentet var knyttet til kunde, kunders kunnskap om taksonomien og om virksomhetene sin formidling av informasjon ut mot kunde. En annen forutsetning er verktøy og rapporteringssystem, som gjør det mulig å etterleve taksonomikravene i praksis.

5.1.2.1 Kunnskap internt

Alle respondentene vi har vært i kontakt med i bankbransjen har hatt opplæring/kursing innen EUs taksonomi. Respondent for bank A har selv tatt videreutdanning innen bærekraft ved Norges Handelshøyskole. Det er også gjennomført opplæring internt i virksomheten. Alle de ansatte hos Bank B har gjennomført intern opplæring i taksonomien uavhengig av rolle og tilknytning. Respondent for bank C har vært tett på taksonomien hele veien, blant annet gjennom deltakelse i Finans Norge sitt utvalgt for bærekraftig finans. Banken har også gjennomført kursing av alle ansatte på bedriftsmarkedet, samt noen flere. Denne opplæringen har skjedd gjennom e-læringskurs, workshops og presentasjoner, som også de andre respondentene trekker frem.

Kunnskapsnivået hos regnskapsbyråene hadde større variasjoner. Vi ser at en av respondentene (A) ikke har hatt noe opplæring eller kursing i det hele tatt, mens de andre respondentene har vært gjennom webinarer, e-læringskurs eller seminarer knyttet til taksonomien. Variasjonen skyldes at respondentene har ulike jobber og berøres av taksonomien i forskjellig grad. Det er derfor naturlig at ikke alle som har kommet like langt med implementeringen. Alle respondentene er enige i at økt kunnskapsnivå er viktig for å være forberedt på endringene som kommer. Respondent for regnskap B forteller at:

“det kreves et annet kompetansegrunnlag i bransjen, og det vil bli viktigere enn noen gang å holde seg oppdatert”.

Det kreves også økt kunnskap blant virksomheter for å kunne dokumentere på bærekraft. For å få til dette kreves det etterutdanning i bransjen. Respondent for regnskap D sier følgende:

“Det vil bli utrolig viktig å følge med i timen, og ikke tro man er ferdig utlært hvis man har gått på bærekraftkurs, eller lignende. Det vil være viktig å holde seg oppdatert og øke kunnskapsnivået”.

5.1.2.2 Kundekunnskap

For at taksonomien skal kunne implementeres i hele næringslivet er også kunnskap blant kunder en viktig forutsetning. Dersom kundene ikke har kjennskap til taksonomien vil implementering bli mye vanskeligere. Både bank- og regnskapsbransjen har kunder som blir berørt av EUs taksonomi, men graden av kunnskap blant kundene ser ut til å variere.

Respondent for bank A forteller at det er lite interesse for taksonomien blant kundene, men at de kundene som tar kontakt allerede er godt kjent med innholdet. Hos respondent for bank B og C er taksonomien mer kjent, og de fleste bedriftskundene har hørt om den. Når det gjelder regnskapsbransjen er det færre kunder som retter seg mot regnskapsfører for å få informasjon eller hjelp. Respondent for regnskap A har ikke opplevd økt etterspørsel etter hjelp med bærekraftsrapportering i virksomheten, mens de andre respondentene har fått noen henvendelser. I følge regnskapsbyrå B er dette virksomheter som er nysgjerrige og ønsker å være frempå. Respondenten peker på at det er finansnæringen som skal dra dette gjennom, og at

“det er svært viktig at bankene er flinke til å kommunisere og tydeliggjøre hvilke krav de setter for sine kunder”.

Som det blir beskrevet av respondentene i begge utvalgene er det bankbransjen som i første omgang vil merke implementering av taksonomien. Dette er knyttet til at bankene i stor grad gjennom lån er med på å plassere kapital. Det blir derfor naturlig at kunder søker til banker, fremfor regnskapsbyråer for å tilegne seg nødvendig kunnskap. Hvordan bankene følger opp kravene til taksonomien vil ha påvirkning for hvor raskt taksonomien videre implementeres i regnskapsbransjen og resten av næringslivet.

5.1.2.3 Verktøy og rapporteringssystem

Gjennom samtale med respondentene trekker flere frem gode verktøy og rapporteringssystem som en essensiell forutsetning. I takt med strengere rapporteringskrav følger strenger til hvilke data som skal inkluderes i rapporteringen. Både eksisterende data, men også rene bærekraftsdata. Å sikre at korrekt og tilfredsstillende data er inkludert i rapportene vil være en viktig forutsetning for å lykkes med implementeringen. Respondent for bank A trekker frem datainnsamling som den største umiddelbare utfordringen. Også respondent for regnskap C beskriver utfordringer da nesten ingen har rapportert på denne måten tidligere. For å kunne rapportere på bærekraft i praksis, er det behov for gode verktøy- og rapporteringssystem.

Respondent for regnskap D forteller at:

“regnskapsførere er i dag veldig gode på å samle inn finansiell data, det er dermed åpenbart at de vil kunne gjøre det med ikke-finansielle data også. Etterhvert vil det være slik at man får frem direkte tall gjennom ERP-systemene⁵”

5.2 Omstillingsprosess

Etter implementering av taksonomien følger en omstillingsprosess. I en slik prosess er det viktig å ha fokus på mål, som kan hjelpe til med å se ønsket fremtidssituasjon. I omstillingsprosessen må man ta hensyn til hvilke risikoer man står ovenfor. Å ikke være klar over eventuelle risikoer vil være en svakhet, og kan føre til at omstillingen går tregere.

5.2.1 Mål

Som nevnt i teoridelen 2.1.2 bygger EUs handlingsplan for bærekraftig finans på tre overordnede mål. Taksonomien er ett av punktene i planen som skal bidra til å oppnå disse målene. Bank og regnskapsbransjen viser kjennskap til disse målene, men vi opplever at ikke alle er like forberedt.

Ett av målene er “å flytte kapital mot bærekraftige investeringer”. Her er bransjene i gang med å omstille seg. Bankene leverer i dag bærekraftige produkter, som grønne lån og fond. Bank B nevner at de tar ansvar for sine utlån og hvordan deres utlånsportefølje bidrar til aktiviteter som er innenfor taksonomien. Videre nevner respondent for bank C at den bærekraftige produktgruppen vil bli utvidet. Det nevnes eksempelvis bærekraftige oppgraderingslån, som solceller og andre tiltak som bidrar til å redusere energiforbruket. Regnskapsbyrå kan ikke like direkte påvirke kapital mot bærekraftige aktiviteter. I samtaler med regnskapsbyråene får vi ingen gode svar på hvordan de kan bidra med å flytte kapital. Respondentene er sikre på at en del av rapporteringen vil bli integrert i deres arbeid, men foreløpig har de ingen konkrete tiltak som motiverer deres kunder til å drive grønnere næring. Respondent for regnskap C sier følgende:

“bransjen har ikke enda tatt innover seg hvor omfattende noen av taksonomikravene er”

Taksonomien vil også bidra til målet om å fremme åpenhet og langsiktighet. Respondent for regnskap D forteller at:

⁵ ERP er et system som bidrar til å automatisere og administrere forretningsprosesser på tvers av blant annet økonomi, produksjon, handel, HR og drift.

“åpenhet er det ultimale målet med taksonomien”.

Respondent for regnskap C trekker frem at man gjennom åpenhet øker sammenlignbarheten på tvers av bransjer. Det vil være tydeligere hvem som utøver samfunnsansvar i form av bærekraftig næring. Respondent for bank B og C trekker også frem åpenhetsloven⁶ som trer i kraft 1. Juli 2022. Loven fører med seg betydelige økte krav til åpenhet og transparens, og er en av mange mekanismer som sammen med taksonomien vil økte åpenheten i næringslivet. Sammen med økt åpenhet mener de to respondentene at loven vil bidra til mindre grønnvasking. Dette vil bli utdypet i avsnitt 5.3.1.

5.2.2 Gjennomføring

Gjennomføringen forteller oss hva som faktisk skjer i omstillingsprosessen. I startfasen av omstillingen skjer det en informasjonsprosess. Informasjonsprosessen vil videre følge med seg en endring i dagens roller knyttet til blant annet arbeidsoppgaver.

5.2.2.1 Informasjonsprosess

Overflod av informasjon fører til at noen av respondentene mener det kan være vanskelig å tolke og trekke ut hovedessensen i taksonomien. I omstillingsprosessen er det viktig at bankene og regnskapsbyråene gjennomfører tiltak ut mot kunde. I startfasen vil informasjon ut til kunde være et viktig tiltak. Det vil være viktig at kunnskapen respondentene har tilegnet seg blir delt videre med kundene.

Fra bankene sin side har de allerede startet en informasjonsprosess med å opplyse sine kunder om taksonomien og dens krav. Bank C trekker frem en egen plattform spesielt utviklet for å informere og hjelpe små- og mellomstore bedrifter (SMB). Når det gjelder bakgrunnen for denne plattformen forteller respondent for bank C følgende:

“i første omgang er det kun store børsnoterte foretak som er rapporteringspliktige. Taksonomien vil likevel påvirke mindre og mellomstore bedrifter, men det virker ikke som denne næringen er forberedt på dette. Plattformen skal være informasjon og hjelp til disse bedriftene”.

⁶ Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Bank B og C har også gjennomført undersøkelser ut mot sine kunder som et opplysende tiltak. Her har de kartlagt hvilke kunder og bransjer som etterlever taksonomien. Undersøkelsene viste at virksomheter innen bransjer som shipping, eiendom og teknologi allerede har tatt i bruk rapportering.

Regnskapsbyråene på sin side er i startfasen med informasjonsprosessen ut mot sine kunder. Respondent for regnskap C forteller at de har etablert et eget team som kun jobber med bærekraft. Dette teamet hjelper bedrifter med å tilpasse seg de kravene og forventningene som skjer i møte med omstillingen. En av hovedoppgavene er særlig hvordan virksomhetene kan utnytte mulighetene som ligger foran dem. Regnskap B er også i gang med denne informasjonsprosessen:

“Vi har etablert en egen podcast der to av episodene spesielt går på rapportering. Vi har også oppstartsmøter der vi tar opp bærekraft og bærekraftsrapportering. Dette blir tatt opp uavhengig av størrelse på kundens virksomhet”.

Både bankene og regnskapsbyråene er i gang med informasjonsprosessen ut mot sine kunder. Vi kan se at prosessen i praksis er noe ulik. Bankene har hatt fokus på både informasjon ut mot kunde og på å samle inn fysiske data. Hos regnskapsbyråene ser vi et større fokus på generell informasjon ut mot kunde.

5.2.2.2 Rolleendring

Informasjonsprosessen og det store behovet for økt kunnskap i bransjen, fører med seg rolleendringer. Regnskap D trekker frem at bærekraftsområdet foreløpig er i en modningsfase. Modningsfasen gjenspeiles også gjennom at rollene til de ulike respondentene har endret seg over tid. Flere av respondentene forteller at bærekraftsarbeidet i starten utgjorde kun en liten del av stillingen, mens dette arbeidet i dag utgjør fulltidsstillinger. Respondent for bank C forteller at

“i takt med tiden og alt som har skjedd de siste årene så har det utviklet seg til å bli en fulltidsjobb for meg”.

Grunnet kompleksitet knyttet til omfanget av taksonomien, må både bank- og regnskapsbransjen omstille seg i takt med endringene. Som følge av dette ser vi en rolleendring i begge bransjer,

spesielt regnskapsbransjen. Regnskap D forteller at det kreves mye rådgivningsarbeid for å bli mer bærekraftig, og at dette er et kjempeinteressant marked for både regnskapsførere og revisorer. Videre forteller respondenten at flere regnskapsbyråer allerede er i gang med å produktifisere rådgiving- og rapporteringstjenester knyttet til taksonomien.

“Dette vil gi flere muligheter for bransjen, og vil være noe av det regnskapsbransjen skal leve av i fremtiden”, sier respondent for regnskap A.

Regnskap B mener at også revisorers rolle er i stadig endring og vil kreve et annet kompetansegrunnlag i både utdanning og jobb.

Som nevnt tidligere vil det komme nye oppgaver knyttet til verifikasjon. Regnskap C mener det er usikkert hvem ansvaret havner hos, men at regnskapsførers rolle trolig vil utvide seg til å inkludere klimagassregnskap på sikt. Det skjer også endringer i bankers arbeidsoppgaver som følge av taksonomien. Banker har hatt arbeidsoppgaver som rådgivning tidligere, men får økt fokus på rådgivning innen bærekraft og taksonomi. Det er naturlig å tenke at det vil stilles økte krav til rådgivere om å ta hensyn til kundenes bærekraftspreferanser og tilby produkter som imøtekommer disse preferansene. Bankene blir også selv rammet direkte av taksonomien, og må utarbeide egne bærekraftsrapport i henhold til denne. Dette vil føre med seg et mer omfattende rapporteringsarbeid, som krever nye stillinger.

5.2.3 Risiko

Innføringen av taksonomien fører med seg nye risikodimensjoner som det er viktig at virksomheter tar hensyn til. Å integrere bærekraft i risikostyring vil si å hensynta kravene til bærekraft når prosjekter og aktiviteter planlegges. Flere av respondentene mener næringslivet i liten grad er forberedt på å etterleve kravene i taksonomien, og trekker frem at det vil være en stor risikofaktor dersom de ikke klarer å forberede seg på utfordringene de vil møte. Regnskap B trekker frem at dette er vanskelig, da det er mye som foreløpig er uklart:

“Det er usikkerhet knyttet til hva de skal rapportere på og hvordan”.

Regnskap C trekker frem at mange bedrifter synes det er vanskelig å ha nok ressurser til å forstå omfanget av taksonomien og hvordan de skal implementere den. Dette gjelder særlig for de litt mindre bedriftene, og det kan utgjøre en stor risiko for deres fremtid. De fleste regnskapsbyråene

vi intervjuet sier små virksomheter ikke bruker ressurser på å sette seg inn i taksonomien før de faktisk må, og tenker foreløpig at de ikke blir omfattet. Regnskap D mener at det er kort levetid på denne tankegangen, dersom man ønsker å henge med i utviklingen. Respondent for regnskap B sier følgende:

“I omstillingsprosessen er det viktig å vurdere hvilke risikoer man står ovenfor, og hensynta dette når man ser på verdiene og fortsatt drift på virksomhetene”.

Selv om flere av virksomhetene er kjent med bærekraftsrapportering fra før, vil den nye taksonomien føre til at det kreves mer arbeid med risikostyring. Respondent for bank B forteller at de bruker TCFD⁷ som rapporteringsstandard for risiko og tror denne i stor grad vil ivareta kravene i taksonomien. Bank B legger til:

“Det som er spesielt viktig for oss i bank er å vri hodet litt og se på bærekraft som en risikodimensjon”.

De fleste bankene tilbyr ulike grønne bankprodukter, men kriteriene for hva som inngår i disse er uklare og varierer mellom bankene. Bank B sier følgende:

“Vi har forpliktet oss til å oppdatere det rammeverket når taksonomien er endelig vedtatt”. Strengere vilkår for hva som defineres som grønt vil være en risiko for virksomheter, da det blir vanskeligere å oppfylle vilkårene til grønne bankprodukter. For å etterleve kravene må virksomhetene gjennom en omstillingsprosess som kan føre til økte kostnader i form av økt ressursbruk. Dersom virksomheten ikke omstiller seg kan dette resultere i mindre gunstige finansieringsvilkår. Det er knyttet usikkerhet til hvordan banker vil håndtere dette i fremtiden, men det vil være en risikofaktor for de som ikke omfattes av taksonomien eller klarer å omstille seg.

5.3 Ringvirkninger

Innføring av taksonomien skjer gjennom konkrete regulatoriske endringer og krav som kan påvirke tillitsforholdet til rapporteringen. Vi ser at flere av kravene vil bre seg i videre kretser, som indirekte følger. Dette kan anses som ringvirkninger.

⁷ Task Force on Climate-related Financial Disclosures ble opprettet for å utvikle anbefalinger om hvilke typer informasjon selskaper bør avsløre for å støtte investorer, långivere og forsikringsselskaper i riktig vurdering og prissetting av et spesifikt sett med risikoer – risikoer knyttet til klimaendringer.

5.3.1 Tillit

Respondentene har uttalt seg om flere faktorer som kan relateres til tillit. Det foreligger en felles forventning hos respondentene om at taksonomien vil redusere risikoen for grønnvasking. Felles kriterier for hvilke aktiviteter som klassifiseres som bærekraftige er faktorer som er gjentakende hos flere av respondentene. Både regnskap C og D peker på at et felles definisjonsverktøy vil bidra til å gjøre markedet mer transparent. Bank B og C trekker frem innføringen av åpenhetsloven som et viktig sikringstiltak mot grønnvasking. Loven fører med seg betydelige økte krav til åpenhet, og er en av mange mekanismer som sammen med taksonomien vil bidra til dette.

Flere respondenter ser for seg at strengere krav til rapportering vil medføre en positiv endring i kvaliteten på bærekraftsrapporter. Samtlige av respondentene innen regnskapsbransjen anser verifikasjon av tredjepart som et viktig tiltak for å kvalitetssikre rapporteringen, samt øke rapportenes troverdighet. Regnskap C forteller:

“attestering blir i dag gjennomført med en lavere grad av sikkerhet enn ved finansiell rapportering. Tredjepartsverifikasjon vil være et viktig tiltak for å sikre tillit”.

Bank B uttrykker viktigheten av verifisering ved at ikke-finansiell informasjon skal likestilles med de finansielle tallene. Både bank B og C trekker frem at de har et bevisst forhold til bærekraftsrapportering som en integrert del av årsregnskapet. Regnskap B trekker også frem at ved å inkludere bærekraftsrapportering i årsregnskapet, vil styret i virksomheter i større grad kunne ansvarliggjøres for innholdet i rapporten.

Blant respondentene i regnskapsbransjen er det ulike oppfatninger om det er regnskapsfører eller revisor som skal ha myndighet til å attestere bærekraftsrapporter. Regnskap A legger vekt på at regnskapsfører er nærmest kunden, og bør ha en sentral rolle i verifikasjon av rapporter. Respondent for regnskap B mener det er naturlig at revisor tar ansvar for attestering. Videre poengterer respondenten at revisors integritet og rolle som troverdig aktør vil bidra til å kvalitetssikre rapportene. Respondentene innen bank legger derimot ikke vekt på hvem som attesterer informasjonen, men at innholdet i bærekraftsrapportene skal være pålitelig og av tilstrekkelig kvalitet.

Vi ser at verifikasjon av bærekraftsrapporter har en nøkkelrolle i omstillingsprosessen i begge bransjene. Bankene legger stor vekt på at kundedata som dokumenteres må være korrekt og pålitelig. Virksomheter som kan dokumentere at aktivitetene kvalifiserer som bærekraftige etter taksonomiens krav, vil få bedre betingelser på bankprodukter. Tredjepartsverifikasjon av data vil sikre at bankene mottar pålitelig informasjon, og kan være sikre på at sine grønne produkter tilbys til kunder som oppfyller kriteriene.

5.3.2 Regulatoriske endringer

Innføringen av taksonomien fører med seg en rekke regulatoriske endringer. EU-taksonomien er vedtatt i norsk lovgivning, under navnet “Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren”. Bank B poengterer at inkorporeringen av EU-taksonomien i norsk lovgiving vil bidra til å regulere bærekraftsområdet bedre. Viktigheten av videre utvikling av område gjenspeiles også hos regnskap B:

“Den informasjonen som går på bærekraft vil være så utrolig viktig. Informasjonen og kvaliteten som går på bærekraft kommer det til å være et stort fokus på fremover. Ny lovgivning vil bidra til å sikre fullstendighet og troverdighet i bærekraftsrapportering på samme måte som med den finansielle rapporteringen”.

Flere av respondentene innen regnskapsbransjen ledet intervjuet videre fra lov om bærekraft til CSRD-direktivet. Regnskap D trekker frem CSRD som et endringsdirektiv, som danner basisen for den nye rapporteringsstandarden i EU. Videre uttrykker respondenten at den raske utviklingen av EU-regelverk vil fremskynde prosessen med å innføre krav om revisjon av bærekraftsrapporter. Respondentene for regnskap B og C la begge vekt på at direktivet vil være av betydning for norsk næringsliv, ettersom direktivet utvider rapporteringsplikten til å omfatte flere små- og mellomstore bedrifter.

5.3.3 Indirekte følger

Gjennom intervjuene ble det tydelig at taksonomien fører med seg flere indirekte følger. Respondentene for bank B og C trekker frem at taksonomien vil føre til et gap mellom små- og store virksomheter. Flere respondenter påpeker at det i første omgang er store finansinstitusjoner

som omfattes av bestemmelsene i taksonomien, og som har et forhold til hvilke krav som følger av innføringen.

“Tilgjengelige ressurser og evne til å se alvoret av taksonomibestemmelsene er faktorer som forårsaker gapet mellom aktørene”, uttaler bank C.

Videre presiserer respondenten at taksonomien er laget for å ha en dominoeffekt, og opplever at mange virksomheter ikke tar inn over seg hvor langt kravene vil treffe.

Respondent for bank A trekker frem at en svært lav andel av deres kundemasse vil tilfredsstillere kravene som er definert i taksonomien, og stiller spørsmål ved hvilke konsekvenser resterende kundeportefølje vil utsettes for når aktivitetene ikke kan kvalifiseres som bærekraftige. Bank C nevner kapitaltilgang som en mulig utfordring med taksonomien:

“Det vil bli vanskeligere for aktører som ikke tilfredsstiller kriteriene for bærekraftige aktiviteter å få tilgang på billig kapital”.

Respondenten viser også til en undersøkelse de har utført. Denne viser at en høy andel av store bedrifter tror det vil bli lettere å få tilgang til finansiering som følge av taksonomien, mens en lavere andel av små bedrifter tror det samme. Da kapitaltilgang er viktig for virksomhetene, vil dette være en årsak til at gapet mellom de små og store virksomhetene kan øke ytterligere.

Videre er respondentene bekymret for SMB markedet som blir indirekte omfattet av både EU taksonomien og CSRD-direktivet. Det er stor enighet blant respondentene om at SMB markedet allerede påvirkes indirekte påvirkes. Respondent for regnskap D peker på tre drivere for dette, som er noe av bakgrunnen for utarbeidelsen av NSRS standarden. Den første er at virksomhetene blir rammet indirekte av rapporteringskrav, som underleverandør for foretak som er rapporteringspliktige. Den andre driveren er at banker vil kreve bærekraftsrapporter for å kunne selge grønne finansprodukter billigere. Dette vil være et insentiv for bærekraftsrapportering blant små- og mellomstore bedrifter. Den tredje og siste driveren er at offentlige og private anskaffelser fra store virksomheter skal være grønne, og inneholde dokumentasjon på avtrykk, sirkularitet og bærekraft.

6 Konklusjon og videre forskning

I den avsluttende delen av oppgaven vil vi først gi svar på våre to forskningsspørsmål. Videre presenteres oppgavens begrensninger og svakheter før vi til slutt ser på muligheter for videre forskning.

6.1 Status på innføring av EUs taksonomi i EU og Norge

Vårt første forskningsspørsmål gikk ut på finne status på innføring av EUs taksonomi i EU og Norge. Ved bruk av systematisk oversikt presenterte vi relevant litteratur. I EU er taksonomiens to første mål allerede innført; begrense klimaendringer og klimatilpasning. De resterende målene av taksonomien trer i kraft i EU fra 1. Januar 2023. Arbeidet med å innføre regelverket i norsk rett er også i gang. Taksonomiforordningen skal sammen med offentliggjøringsforordningen utgjøre “Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren”. Siden Norge ikke er medlem av EU, vil ikke taksonomien tre i kraft før den innlemmes i EØS avtalen, noe som etter planen skal skje første halvår i 2022. Når dette skjer er det finansaktører og store børsnoterte foretak som først og fremst blir rammet direkte. Bærekraftsrapportering for store foretak har tidligere vært regulert gjennom regnskapsloven § 3-3c, men det har vært lite konkret hvordan rapporteringen skal gjøres i praksis. Når EU-taksonomien kommer inn i norsk rett, vil dette bidra til å regulere området bedre.

Forskning viser at noen europeiske land allerede har utarbeidet bankreguleringsverktøy som taksonomien kan implementeres i. Videre viser forskningen at det for regnskapsbransjen ikke er utarbeidet enhetlige prinsipper i et integrert system. Vi ser mangel på forskning knyttet til området i Norge, og mener norske virksomheter kan lære av land i EU som er kommet lenger i prosessen.

6.2 Hvordan påvirker EUs taksonomi bank- og regnskapsbransjen i Norge?

Vårt andre forskningsspørsmål skulle gi svar på hvordan EUs taksonomi påvirker bank- og regnskapsbransjen i Norge. Gjennom kodingsprosessen kom vi frem til at påvirkningen skjer i tre ulike faser; implementering, omstilling og ringvirkninger.

I implementeringsfasen blir det viktig for bank- og regnskapsbransjen å tilegne seg ny kunnskap og nye arbeidsverktøy. I det norske markedet finnes det foreløpig ikke gode verktøy og nok kunnskap for å sammenstille ikke-finansiell data med finansiell data. Gjennom dybdeintervjuene la flere av respondentene vekt på viktigheten av å få på plass verktøy, som etterhvert integreres i virksomhetenes ERP-system. Dette vil gjøre innsamlingen av ikke-finansiell data enklere, og sørge for at rapportert data er korrekt. Det viser seg at de virksomhetene som er tidlig ute med å implementere taksonomien kan oppnå konkurransefortrinn og bedre kapitaltilgang.

Etter implementering vil det følge en omstillingsprosess. Omstillingsprosessen er viktig for å realisere målene med taksonomien, og gjøre det mulig med sammenligning på tvers av bransjer. Dette vil kunne sikre åpenhet og transparens i markedet. Gjennomføring av selve omstillingen vil føre til rolleendringer i både bank- og regnskapsbransjen. Bankene vil få nye arbeidsoppgaver gjennom mer rapportering og rådgivning. Regnskapsbyråene vil også få nye arbeidsoppgaver med rådgivning, og muligens verifikasjon av bærekraftsrapporter. Det er foreløpig ikke kjent om det er regnskapsfører eller revisor som skal verifisere rapportene. En fullstendig og tilfreds bærekraftsrapport kan dokumentere at kapital er flyttet mot bærekraftige investeringer. Det kan også tenkes at bærekraftsrapportering vil være et viktig element for å integrere bærekraft i risikostyringen.

Selv om det er vanskelig å se ringvirkningene av taksonomien på et så tidlig tidspunkt, har taksonomien klart å få bærekraft på dagsorden og øke bevisstheten i bank- og regnskapsbransjen. Flere av respondentene trekker frem at det er bankene som skal dra omstillingsprosessen gjennom, men det blir viktig at regnskapsbyråene bistår i prosessen. Den største andelen av respondentenes kundemasse består av små- og mellomstore virksomheter, som foreløpig ikke er direkte omfattet av taksonomien. Flere av respondentene mener næringslivet har vanskeligheter med å ta innover seg hvor bredt taksonomien vil treffe. Dominoeffekten som regnskap D nevner, er noe av essensen i taksonomien. I arbeidet med oppgaven har det vist seg at SMB blir hardere rammet av taksonomien enn først antatt.

Næringslivet er avhengig av at banker- og regnskapsbyrå er i forkant av utviklingen. Disse bransjene må være med på alle steg i omstillingsprosessen for å lede kundene i en bærekraftig

retning. På bakgrunn av det som kommer frem i studien anser vi taksonomien som et paradigmeskifte for hele næringslivet.

6.3 Oppgavens begrensninger og svakheter

I etterkant av studien ser vi flere begrensninger og svakheter ved oppgaven. En svakhet i utvalget var at alle respondentene hadde svært ulikt kunnskapsnivå. Det skyldes blant annet respondentenes varierende arbeidsoppgaver knyttet til bærekraft, spesielt i regnskapsbransjen. På bakgrunn av ulikt kunnskapsnivå og begrenset antall respondenter, er det ikke mulig å generalisere resultatet.

I teoridelen har vi benyttet systematisk oversikt med den litteraturen vi anser som mest relevant. Det vil kunne oppstå problemer med reliabilitet, da andre nødvendigvis ikke er enig i valg av litteratur. På grunn av oppgavens tid- og plassbegrensning har vi ikke hatt anledning til å inkludere alle interessante synspunkter. Likevel har vi innhentet nok informasjon til å finne ut hva status er på innføring av EU-taksonomien i dag. Taksonomien er enda under utvikling og det skjer raske endringer i lover og reguleringer. Status på innføring ved levering av oppgaven vil avvike fra status på et senere tidspunkt.

Vi opplevde noen problemer knyttet til kodingsprosessen i henhold til grounded theory. Denne prosessen var utfordrende, da vi i stor grad måtte tilegne oss kunnskap om teorien på egenhånd. Når vi skulle kategorisere datamaterialet opplevde vi at det var mye som kunne passet i flere kategorier. Likevel har vi klart å komme frem til en oversiktlig sammenheng. Det er viktig å presisere at dette er vår tolkning av datamaterialet, da våre sosiale bakgrunner og samfunnsmessige erfaringer påvirker oppfatning og forståelse av forholdene som studeres.

Til slutt ønsker vi å presisere at vi har benyttet en tilnærming til grounded theory, da vi har gjort noen valg underveis som går i mot teorien. Vi har gjennom intervjuprosessen tatt lydopptak under intervjuene. Hensikten med lydopptak var å forenkle prosessen med transkribering, slik at viktig informasjon ikke gikk tapt. Teorien trekker derimot frem at lydopptak kan føre til at dataen som presenteres blir for detaljert, som igjen kan medføre at kodingen blir unødvendig detaljert.

Et annet moment som strider i mot teorien er metoden for datainnsamling. Teorien bygger på at man fritt skal kunne samle inn data for å videreutvikle en teori, og legger vekt på at man på forhånd ikke kan vite hvilke datakilder man trenger for å utvikle en ny teori. Før vi gikk i gang med datainnsamling måtte vi søke om tillatelse fra NSD til å behandle personopplysninger. Her måtte intevjuguide legges ved, noe som krevde at spørsmål var ferdigstilt på forhånd. Muligheten for fri datainnsamling begrenses i denne oppgaven av rapporteringplikten til NSD.

6.4 Videre anbefalinger og forskning

Med bakgrunn i det som fremkommer i vår studie ønsker vi å komme med noen videre anbefalinger, samt forslag til videre forskning.

Bachelorstudiet i økonomi og administrasjon tilbyr allerede fag for finansiell rapportering. Det har også kommet flere fag innen bærekraft. Vår bacheloroppgave viser et økende behov for rapportering på ikke-finansiell informasjon og innsamling av bærekraftsdata. En anbefaling vi kan komme med på bakgrunn av vår studie er å inkludere emner som bygger på dette i bachelorstudiet økonomi og administrasjon. HVL satser allerede aktivt på bærekraft, og nye emner innen ikke-finansiell rapportering og innsamling av bærekraftsdata vil sikre at HVL ligger langt fremme i markedet. Digitaliseringsfag knyttet til implementering av bærekraft i ERP systemer er også en mulighet. Studentene på sin side vil bli mer attraktive i arbeidsmarkedet etter å ha opparbeidet seg etterspurt kunnskap, allerede før de kommer ut i jobbmarkedet.

Innføring av taksonomien er i startfasen, og det er derfor mange fremtidige muligheter for forskning. Som beskrevet i avsnitt 2.2.3 er taksonomien foreløpig lite forsket på. Etterfølgende forskning av denne studien kan innebære å analysere om taksonomien minsker sjansene for grønnvasking og manipulasjon av informasjon knyttet til bærekraftsdata. Et annet spennende tema vil være å se på virkningen av taksonomien etter noen år. Det forventes stor aktivitet fra EU innenfor bærekraftig finans i tiden fremover, og taksonomien vil justeres etterhvert som man ser virkningene. For oss som bachelorstudenter vil det være mulig å gjennomføre en ny studie der vi ser på taksonomiens virkninger i en fremtidig masteroppgave.

7 Litteraturliste

Asker, L. (2022). EUs grønne reguleringsbølge-en oversikt og status. *DNB*.

<https://www.dnb.no/dnbnyheter/no/samfunn/eu-og-taksonomi>

BDO. (u.å). *Attestasjon av bærekraftsrapporter*.

<https://www.bdo.no/nb-no/tjenester/baerekraft/baerekraftsrapportering/attestasjon-av-baerekraftsrapporter>

BDO. (2021). *Bærekraftsundersøkelsen 2021*.

https://issuu.com/konsis/docs/bdo_baerekraftsundersokelsen_2021?fr=sNGFIYjczMTYzNA&fbclid=IwAR3WWFC0jm5-pQ55wbjNeWQTzbaMA2XOIhtgRCe6hAVwrfMF9GnnoOUSdw0

Bond, A., Pope, J., Fundingsland, M., Morrison-Saunders, A., Retief, F., Hauptfleisch, M. (2020). Explaining the political nature of environmental impact assessment (EIA): A neo Gramscian perspective. *Journal of cleaner production*.

<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.118694>

Brinchmann, B. S. (2014). Fra idé til grounded theory. I E. Hjalmskult, T. Giske & M. Satinovic (Red.), *Innføring i grounded theory* (s. 75-86). Oslo: Akademika forlag.

Centiga. (2022). *Regnskapsbyrå: Topp 10 regnskapsbyråer I Norge*.

<https://centiga.no/blogg/regnskapsbyra/>

Corbin, J. & Struass, A. (2015). *Basics of Qualitative Research*. (4. utg.). SAGE Publications Inc.

De nasjonale forskningsetiske komiteene (2019). *Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelig vurdering av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag*.

<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/med-helse/vurdering-av-kvalitative-forskningsprosjekt-innen-medisin-og-helsefag/>

Dusík, & Bond, A. (2022). Environmental assessments and sustainable finance frameworks: will the EU Taxonomy change the mindset over the contribution of EIA to sustainable development? *Impact Assessment and Project Appraisal*, 40(2), 90–98.

<https://doi.org/10.1080/14615517.2022.2027609>

Esposito, L., Mastromatteo, G., Molocchi, A. (2021). Extending 'environment-risk weighted

- assets': EU taxonomy and banking supervision. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 11(3), 214–232. <https://doi.org/10.1080/20430795.2020.1724863>
- Esposito, Mastromatteo, G., Molocchi, A., Brambilla, P. C., Carvalho, M. L., Girardi, P., Marmioli, B., & Mela, G. (2022).** Green Mortgages, EU Taxonomy and Environment Risk Weighted Assets: A Key Link for the Transition. *Sustainability* (Basel, Switzerland), 14(3), 1633. <https://doi.org/10.3390/su14031633>
- Europalov (2021).** *Om EU-rettsaktene.* <https://www.europalov.no/laer-mer/eu-rettsaktene>
- European Commission. (u.å).** *European green bond standard.* https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/european-green-bond-standard_en
- Europaparlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU av 26. Juni 2013 om om årsregnskaper, konsernregnskaper og tilhørende rapporter for visse typer foretak, om endring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF og om oppheving av rådsdirektiv 78/660/EØF og 83/349/EØF,** OJ. L. 182. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0034>
- Europaparlamentets og Rådets direktiv 2014/95/EU av 22. Oktober 2014 om endring av direktiv 2013/34/EU av ikke finansiell informasjon og mangfoldsinformasjon fra visse store foretak og grupper,** OJ. L. 330. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095>
- Europaparlamentets og Rådets forordning 2019/2088/EU av 27. November 2019 om bærekraftsrelaterte opplysninger i sektoren for finansielle tjenester,** OJ L. Bd. 317. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R2088>
- Europaparlamentets og Rådets forordning 2020/852/EU av 18. Juni 2020 om etablering av et rammeverk for å legge til rette for bærekraftige investeringer, og endring av forordning,** OJ L. Bd. 198. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32020R0852>
- EØS-notatbasen (2019).** Handlingsplan-bærekraftig finansiering. *Regjeringen.* [https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2018/nov/handlingsplan---bærekraftig-finansiering-/id2652793/\(02.02.22\)](https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2018/nov/handlingsplan---bærekraftig-finansiering-/id2652793/(02.02.22))
- EØS-notatbasen. (2021b).** Taksonomiforordningen: utfyllende bestemmelser om

- opplysningsplikt. *Regjeringen*.
<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2021/aug/taksonomiforordningen-utfyllende-bestemmelser-om-opplysningsplikt/id2892995/>
- EØS-notatbasen. (2021a).** Klassifiseringsforordningen. *Regjeringen*.
<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/okt/klassifiseringsforordningen/id2786113/>
- Finansdepartementet. (2021).** *Nye regler om bærekraftig finans vil ikke tre i kraft fra nyttår.* Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nye-regler-om-barekraftig-finans-vil-ikke-tre-i-kraft-fra-nyttar/id2892207/>
- FN-sambandet. (2020).** *Parisavtalen.*
<https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/parisavtalen>
- FN-sambandet (2021).** *Bærekraftig utvikling.*
<https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>
- Forskningsetikkloven. (2017).** *Lov om organisering av forskningsetisk arbeid* (LOV-2017-04-28-23). Lovdata. <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2017-04-28-23>
- Grønmo, S. (2016).** *Samfunnsvitenskapelige metoder.* (2. utg.) Vigmostad & Bjørke AS.
- Grønmo, S. (2021, 7. november).** Kvantitativ metode. I *Store Norske Leksikon*.
https://snl.no/kvantitativ_metode
- Gynnild, A. (2014).** Introduksjon til grounded theory. I E. Hjälmhult, T. Giske & M. Satinovic (Red.), *Innføring i grounded theory* (s. 13-24). Oslo: Akademika forlag.
- Hjälmhult, E. (2014).** Å identifisere hovedutfordring til deltakerne-nøkkelen til hele teorien? I E. Hjälmhult, T. Giske & M. Satinovic (Red.), *Innføring i grounded theory* (s. 25-35). Oslo: Akademika forlag.
- Jensen, L. A. (2021).** Revisjonsbransjens bidrag i den grønne omstillingen. *Revisjon og regnskap, 2021* (8). [https://www.revregn.no/asset/pdf/2021/08/RR-2021-08\(5-\).pdf](https://www.revregn.no/asset/pdf/2021/08/RR-2021-08(5-).pdf)
- Johannesen, A., Tufte, P. A., Christoffersen, L. (2021).** *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode.* (6. Utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Jortveit, A. (2021).** EUs taksonomi for bærekraftig finans- mindre grønnvasking, mer

- Klimariktig kapital. *Energi og klima*. <https://energiogklima.no/nyhet/eus-taksonomi-for-baerekraftig-finans-mindre-gronnvasking-mer-klimariktig-kapital/>
- Klima-og miljødepartementet. (2021).** *Internasjonale klimaforhandlinger*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/klima/innsiktsartikler-klima/de-internasjonale-klimaforhandlingene/id2741333/>
- Kunnskapsdepartementet. (2021).** *Etikk i forskningen*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/innsiktsartikler/etikk-i-forskningen/id2000710/>
- KPMG (u.å).** *EU-kommisjonen har publisert ny pakke med regelverk om bærekraftig finans*. <https://home.kpmg/no/nb/home/nyheter-og-innsikt/2021/05/EU-kommisjonen%20har%20publisert%20ny%20pakke%20med%20regelverk%20om%20b%C3%A6rekraftig%20finans.html>
- Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren mv. (2021).** *Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren og et rammeverk for bærekraftige investeringer*. (LOV-2021-12-22-161). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-12-22-161?q=b%C3%A6rekraft>
- Lucarelli, C., Mazzoli, C., Michela, R., Severini. (2020).** Classification of Sustainable Activities: EU Taxonomy and Scientific Literature. *Sustainability*. 12 (16), p.6460. <https://doi.org/10.3390/su12166460>
- Magnusson, E., & Marecek, J. (2015).** Designing the interview guide. In *Doing Interview-based Qualitative Research: A Learner's Guide* (pp. 46-57). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107449893.005>
- Miljøfyrtårn, (2021).** *Slik unngår du grønnvasking*. <https://www.miljofyrtarn.no/slik-unngar-du-gronnvasking/>
- NHO. (u.å).** *EUs taksonomi og handlingsplan for bærekraftig finans*. <https://www.nho.no/tema/energi-miljo-og-klima/artikler/eus-taksonomi-og-handlingsplan-for-barekraftig-finans/>
- Paccas, A. M (2021).** Will the EU Taxonomy Regulation Foster Sustainable Corporate Governance? *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 13(21), 12316. <https://doi.org/10.3390/su132112316>
- Personopplysningsloven.(2018).** *Lov om behandling av personopplysninger*

- (LOV-2018-06-15-38). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-38>
- Prop. 115 S (2015-2016).** *Samtykke til ratifikasjon av Parisavtalen av 12. Desember 2015 under FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. Mai 1992.* Utenriksdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/cbe5a86b8d6d4e47bf450a2218e5c12f/no/pdfs/prp201520160115000dddpdfs.pdf>
- Prop. 208 LS (2020-2021).** *Lov offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren og et rammeverk for bærekraftige investeringer og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS- avtalen av forordning (EU) 2019/2099 og forordning (EU) 2020/852.* Finansdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/85b9ade4257f43a0b2ed33d0568b5fec/no/pdfs/prp202020210208000dddpdfs.pdf>
- PWC, (u.å).** Hva er ESG? <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/hva-er-esg.html>
- PWC. (2021).** *EUs taksonomi og handlingsplan for bærekraftig finans.*
<https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/eus-taksonomi-for-baerekraftig-finans.html>
- PWC & Finansforbundet. (2021).** *Finansnæringen som katalysator for bærekraftig utvikling.*
<https://www.pwc.no/no/publikasjoner/gronn-finans-finansforbundet.pdf>
- Regnskapsloven (1998).** *Lov om årsrekneskap m.v.* (LOV-1998-07-17-56). Lovdata.
<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1998-07-17-56>
- Revisorforeningen. (u.å).** *Bærekraft i revisjonsselskaper.*
<https://www.revisorforeningen.no/fag/barekraft/barekraft-for-revisor---kunnskapsportalen/barekraft-i-revisjonsselskaper/>
- Revisorforeningen. (2021).** *Taksonomien og norsk ikrafttredelse.*
<https://revisorforeningen.no/fag/nyheter/taksonomien-og-norsk-ikrafttredelse/>
- Satinovic, M. (2014).** Identifisering av kjernekategori- et svar på hvordan hovedutfordringen håndteres. I E. Hjälmhult, T. Giske & M. Satinovic (Red.), *Innføring i grounded theory* (s. 37-45). Oslo: Akademika forlag.
- Schaltegger, Christ, K. L., Wenzig, J., & Burritt, R. L. (2022).** Corporate sustainability management accounting and multi-level links for sustainability – A systematic review. *International Journal of Management Reviews: IJMR.* <https://doi.org/10.1111/ijmr.12288>
- Smith, M. R. (2021).** EU-taksonomi- Paradigmeskifte eller mørkegrønn bakvei?

Praktisk økonomi og finans, 37 (2), 105-117. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2871-2021-02-02>

Strauss, A. L. (1987). *Qualitative analysis for social scientist*. Cambridge: Cambridge University Press.

Sundalskleiv, L. N. & Regnskap Norge (2021). Ny standard for bærekraftsrapportering utvider tjenestepespekteret tilregnskapsbransjen. *Regnskap Norge*.

<https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/bransjeaktuelt/ny-standard-for-barekraftsrapportering-utvider-tjenespekteret-til-regnskapsbransjen/>

Svartdal, F. (2018, 20. September). Grounded Theory. I *Store Norske Leksikon*.

https://snl.no/grounded_theory

The Governance Group. (2021). *Bærekraft på børs 2021*.

<https://www.thegovgroup.org/barekraft-pa-bors-2021/>

Tuntland, H. (2009). *Systematisk vurdering av forskningsfunn: hva er en systematisk oversikt og metasyntese*. <http://hdl.handle.net/11250/2481699>

Zyznarska-Dworczak, B. (2020). Sustainability accounting—cognitive and conceptual approach. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 12(23), 1–24.

<https://doi.org/10.3390/su12239936>

8 Vedlegg

Vedlegg 1 - Samtykkeskriv NSD

Vurdering

Referansenummer

703967

Prosjekttittel

Hvordan vil EUs taksonomi påvirke bank og finansnæringen?

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap / Institutt for økonomi og administrasjon

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Carmen Olsen , carmen.olsen@hvl.no, tlf: 55587048

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student

Stina Brattegard, stibra@hotmail.no, tlf: 91915655

Prosjektperiode

09.03.2022 - 03.06.2022

Vurdering (1)

24.02.2022 - Vurdert

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2 - Informasjonsskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet:

”Hvordan vil EUs taksonomi påvirke bank- og regnskapsbransjen”?

Formålet med forskningsprosjektet er å studere innføringen av EUs taksonomi, og status for innføring av taksonomien i norsk næringsliv. I dette informasjonsskrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva en eventuell deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Forskningsprosjektet vil inngå i bacheloroppgaven til Lene Teigen, Malene Skurtveit Rossnes, Lidun Solaas og Stina Brattegard. Vi har utformet problemstillingen: “Hvordan vil EUs taksonomi påvirke bank- og regnskapsbransjen?”. Dette er en del av en studie tilknyttet innføringen av EUs taksonomi.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Ansvarlig for forskningsprosjektet er Høgskulen på Vestlandet, ved veileder Carmen Olsen. Forskningsprosjektet gjennomføres av bachelorstudentene Lene Teigen, Malene Skurtveit Rossnes, Lidun Solaas og Stina Brattegard, alle studenter ved Institutt for økonomi og administrasjon – Høgskulen på Vestlandet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Studiens populasjon består av personer som gjennom sitt yrke har oversikt over EUs taksonomi. Studien består av to typer utvalg. Leser du dette skrivet, faller du inn under ett av studiens utvalg.

Utvalg 1 - Bank

Dette utvalget er basert på alle bankene som inngår blant de 100 største selskapene på Oslo Børs.

Utvalg 2 – Regnskapsbyrå

Utgangspunkt for dette utvalget er Centiga sin oversikt over de 10 største regnskapsbyråene i Norge.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelsen i denne studien innebærer å svare på spørsmål relatert til EUs taksonomi og dens betydning for bank- og regnskapsbransjen. Undersøkelsen inneholder intervju, med tenkt tidsramme 30-40 min. Ved samtykke vil vi benytte oss av en innspillingsenhet under intervjuet. Deretter vil intervjuet transkriberes. Du vil kunne få innsyn i transkripsjonen, samt eventuelle sitater som publiseres i oppgaven. Din identitet vil bli anonymisert.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Dersom du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle personopplysninger vil slettes ved tilbaketrasket samtykke. Det vil ikke ha noen negative følger for deg dersom du ikke ønsker å delta, eller senere velger å trekke deg fra studien. Du kan når som helst trekke deg ved å sende en e-post til kontaktperson lidun.helene@hotmail.com.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare benytte oss av personopplysninger til de formål beskrevet i dette informasjonsskrivet. Opplysningene vil behandles konfidensielt og i samsvar med gjeldende personvernregelverk. Andre opplysninger som ikke inngår i prosjektets formål vil bli behandlet konfidensielt, og din identitet vil ikke kunne gjenkjennes i datamaterialet. Det er kun bachelorstudentene Lene Teigen, Malene Skurtveit Rossnes, Lidun Solaas og Stina Brattegard, samt veileder Carmen Olsen som vil ha tilgang til informasjonen. Alle opplysninger vil bli beskyttet mot at uvedkommende får innsyn. Dette sikres ved at datamaterialet oppbevares på en personlig datamaskin, med passordbeskyttet tilgang.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Bacheloroppgavene er planlagt ferdigstilt i juni 2022. Intervjudata anonymiseres/slettes når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Studien behandler personopplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- Å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- Å få slettet personopplysninger om deg
- Å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Dersom du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med følgende personer:

Bachelorstudenter:

Lidun Helene Solaas

lidun.helene@hotmail.com

Lene Teigen

lete00@hotmail.com

Malene Skurtveit Rossnes

rossnesmalene@gmail.com

Stina Brattegard

stibra@hotmail.no

Personvernombud ved Høgskulen på Vestlandet:

Trine Anikken Larsen

Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Carmen Olsen

carmen.olsen@hvl.no

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet: *“Hvordan vil EUs taksonomi påvirke bank og regnskapsbransjen?”*, og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3 - Intervjuguide for bank

Innledning

1. Respondentens arbeidsforhold?

- Kan du fortelle litt om hva jobben din går ut på?
- Har stillingen din endret seg siden du begynte å jobbe her?

2. Hva er respondentens forhold til EUs taksonomi?

- Har du/ansatte tatt kurs eller hatt annen opplæring i taksonomien?

Spørsmål om EUs taksonomi

3. Hva er virksomhetens erfaring med taksonomien?

- Hvordan gjennomfører deres virksomhet bærekraftsrapportering i dag?
- Hvilke bærekraftige produkter tilbyr dere i dag?
 - Har dere vurdert deres grønne produktportefølje portefølje opp mot EU-taksonomien?
- Er det bransjer dere ikke tilbyr/ikke kommer til å tilby finansiering grunnet taksonomien?
- Utarbeider dere ekstern bærekraftsrapport utover informasjonen som er inkludert i årsberetningen?
 - Tror dere innføring av taksonomien vil føre til økt arbeidsmengde grunnet økte rapporteringskrav?
- Hvilke fordeler utfordringer ser dere ved innføring av taksonomien?
- Opplever dere at deres kunder er kjent med EU-taksonomien?
 - Har dere satt høyere krav til dokumentasjon hos kunder?
 - Er det gjennomført tiltak for å opplyse kundene om nye krav?
 - Har dere kunder/virksomheter som har tatt i bruk rapporteringskrav iht. taksonomien?
- Tror du innføring av taksonomien vil redusere risikoen for grønnvasking?

Avslutning

- Er det noe du ønsker å tilføye intervjuet, som er relevant for tema og vår oppgave?
- Har du noen flere personer du vil anbefalte oss å kontakte?

Vedlegg 4 - Intervjuguide for regnskapsbyrå

Innledning

1. Respondentens arbeidsforhold?

- Hvilken stilling har du?
- Hvordan jobber du med EUs taksonomi?

Spørsmål om EUs taksonomi

2. Hva er respondentens forhold til EUs taksonomi?

- I hvilken grad tror dere næringslivet er forberedt på å etterleve krav i taksonomien?
- Opplever dere økende interesse for taksonomien hos deres kundegrupper?
- Opplever dere økt etterspørsel etter deres ekspertkompetanse innen taksonomien?
- Hvordan opplever dere næringslivets tilnærming til taksonomien?
 - Er de forberedt på nye regler (skiller noen næringsgrupper seg mer ut enn andre)?
 - Utfordringer for virksomheter som skal implementere taksonomien?
- Har dere gjennomført tiltak for å opplyse kundegrupper om nye krav?
 - Evt. hvilke tiltak er gjort.
- Opplever du at bank og finansnæringen har satt seg godt inn i taksonomien?
- Hvordan tror dere banker vil bli påvirket av taksonomien?
- Tror du innføring av taksonomien vil redusere risikoen for grønnvasking?

Avslutning

- Har du noe du ønsker å tilføye intervjuet, som er relevant for tema og vår oppgave?
- Har du tips til andre personer vi kan intervju?

Vedlegg 5 - Vurdering av kilder

Oversikt over EU-taksonomi og status på innføring i EU og Norge						
Nr.	Tema	Type	Navn	Forfatter	God kilde?	Kilde-referanse
1	Bærekraft	Nettside	Bærekraftig utvikling	FN-sambandet	Ja, FN	FN-sambandet, 2021
2	Bærekraft	Nettside	Hva er ESG?	PWC	Ja	PWC, u.å
3	Avtale	Nettside	Parisavtalen	FN-sambandet	Ja, FN	FN-sambandet, 2020
4	Lovverk	Stortingsproposisjon	Prop 115 S (2015-2016)	Utenriksdepartementet	Ja, regjeringen. no	Prop. 115 S (2015-2016)
5	Bærekraft	Nettside	Internasjonale klimaforhandlinger	Klima-og miljødepartementet	Ja, regjeringen. no	Klima-og miljødepartementet, 2021
6	Lovreguleringer	EØS-notat	Handlingsplan for bærekraftig finans	EØS-notatbasen	Ja, regjeringen. no	EØS-notatbasen, 2019
7	EU-taksonomien	Nettside	Nye regler om bærekraftig finans vil tre i kraft fra nyttår	Finansdepartementet	Ja, regjeringen. no	Finansdepartementet, 2021
8	EU-taksonomien	Fagartikkel	EU-taksonomi-Paradigmeskifte eller mørkegrønn bakvei?	Matthew Raymond Smith	Ja, idunn.no	Smith, 2021
9	Lovverk	Forordning	Klassifiseringsforordningen 2020/852/EU	EU	Ja	Forordning 2020/852/EU
10	Lovverk	Forordning	Offentliggjøringsforordningen 2019/2088/EU	EU	Ja	Forordning 2019/2088/EU
11	Lovverk	Stortingsproposisjon	Prop. 208 LS (2020-2021)	Finansdepartementet	Ja, regjeringen. no	Prop. 208 LS. (2020-2021)
12	Lovverk	EØS-notat	Klassifiseringsforordningen.	EØS-notatbasen	Ja, regjeringen. no	EØS-notatbasen, 2021a
13	Lovverk	EØS-notat	Nye regler om bærekraftig finans vil ikke tre i kraft fra nyttår.	EØS-notatbasen	Ja, regjeringen. no	EØS-notatbasen, 2021b

14	Bærekraft	Nettside	Bærekraft i revisjonsselskaper	Revisorforeningen	Ja	Revisorforeningen, 2021
15	EU-taksonomien	Nettside	EUs grønne reguleringsbølge-en oversikt og status	Line Asker	Ja, DNB.no	Asker, 2022
16	EU-taksonomien	Nettside	EU-kommisjonen har publisert ny pakke med regelverk om bærekraftig finans.	KPMG	Ja	KPMG, u.å
17	Forskning	Fagartikkel	Extending 'environment-risk weighted assets': EU taxonomy and banking supervision.	Lorenzo Esposito, Giuseppe Mastromatteo, Andrea Molocchi	Ja, fagfelleverdert artikkel	Esposito et al., 2021
18	Forskning	Fagartikkel	Green Mortgages, EU Taxonomy and Environment Risk Weighed Assets: A Key Link for the Transition	Lorenzo Esposito, Giuseppe Mastromatteo, Paola C. Brambilla, Benadetta Marmioli, Maria I. Carvalho Giulio Mela	Ja, fagfelleverdert artikkel	Esposito et al., 2022
19	Forskning	Fagartikkel	Explaining the political nature of environmental impact assessment (EIA): A neo Gramscian perspective.	Alan Bond, Jenny Pope, Moica Fundingsland, Angus Morrison-Saunders, Francois Retief, Morgan Haupfleisch	Ja, fagfelleverdert artikkel	Bond et al. 2020,
20	Forskning	Fagartikkel	Environmental assessments and sustainable finance frameworks: will the EU Taxonomy change the mindset over the contribution of EIA to sustainable development?	Alan Bond, <u>Jiří Dusík</u>	Ja, fagfelleverdert artikkel	Dusík & Bond, 2022 Schaltegger et al., 2022

21	Forskning	Fagartikkel	Sustainability accounting—cognitive and conceptual approach.	Beata Zyznarska-Dworczak	Ja, fagfellevurdert artikkel	Zyznarska-Dworczak
22	Forskning	Fagartikkel	Will the EU Taxonomy Regulation Foster Sustainable Corporate Governance?	Alessio M. Paces	Ja, fagfellevurdert artikkel	Paces, 2021
23	Lovverk	Lov	Lov om årsrenskap m.v.	Lovdata	Ja,	Regnskapsloven (1998)
24	EU-taksonomi	Nettside	EUs taksonomi for bærekraftig finansmindre grønnvasking, mer klimariktig kapital	Anne Jortveit	Ja, energi og klima.no	Jortveit, 2021
25	Bærekraft	Undersøkelse	Bærekraftsundersøkelsen 2021.	BDO	Ja	BDO, 2021
26	Lovregulering	Standard	European green bond standard.	EU	Ja, EU	European commission, u.å
27	EU-taksonomi	Nettside	Finansnæringen som katalysator for bærekraftig utvikling.	PWC Finansforbundet	Ja	PWC & Finansforbundet
28	Bærekraft	Rapport	Bærekraft på børs 2021.	The Governance Group	Ja	The governance group, 2021
29	Bærekraft	Artikkel	Revisjonsbransjens bidrag i den grønne omstillingen	Leif Arne Jensen	Ja, fagtidsskriften revisjon og regnskap	Jensen, 2021
30	EU-taksonomi	Nettside	Attestasjon av bærekraftsrapporter.	BDO	Ja	BDO, u.å
31	Bærekraft	Nettside	Ny standard for bærekraftsrapportering utvider tjenestespekteret til regnskapsbransjen.	Lene N. Sundalskleiv, Regnskap Norge	Ja, regnskapnorge.no	Sundalskleiv, 2021